

บทที่ ๔

วิเคราะห์เรื่องสัตว์นรกที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

“นรก” หรือ “นิริยะ” เป็นคำบาลี หมายถึง ที่ซึ่งไร้ความเจริญ ไม่มีความชุ่มชื้นเบิกบาน สัตว์ที่เกิดในภพภูมินี้มีแต่จะได้รับผลของบาปอย่างเดียว ทำให้ต้องทนทุกข์ทรมานมากจนกระทั่งไม่เปิดโอกาสให้กุศลจิตเกิดขึ้น ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนากล่าวถึง “เรื่องสัตว์นรก” ไว้ว่า สัตว์อันเกิดในนรกภูมินั้นเกิดด้วย “โอปปาติกโยนิ” สัตว์นรกนั้นมีหลากหลายประเภท โดยส่วนใหญ่นักได้จัดแบ่งสัตว์นรกตามภพภูมิ หรือประเภทของนรก คือ โลกนรกท่านจัดแบ่งเป็นประเภทใหญ่ได้ ๔ ประเภท คือ ๑) “มหานรก” มี ๘ ชุม เรียงรายอยู่เป็นชั้น ๆ ๒) อสุสฺสฺสนรก มี ๑๒๘ ชุม ๓) ยมโลก มี ๓๒๐ ชุม ๔) โลกัณฺตนรก มี ๑ ชุม^๑ ดังนั้นในการศึกษาเนื้อหา “เรื่องนรก” ในบทที่ ๔ นี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดหัวข้อการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

๔.๑ นิยามความหมายของคำว่า “ศึกษาวิเคราะห์”

๔.๒ วิเคราะห์เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมในมหานรก ๘ ชุม

๔.๓ วิเคราะห์เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมในอสุสฺสฺสนรก ๑๒๘ ชุม

๔.๔ วิเคราะห์เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมในยมโลกนรก ๔๐ ชุม

๔.๕ วิเคราะห์เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมในโลกัณฺตนรก

๔.๖ สรุปผลวิเคราะห์เรื่องสัตว์นรกที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

๔.๑ นิยามความหมายของคำว่า “ศึกษาวิเคราะห์”

คำว่า “ศึกษาวิเคราะห์” พระอรรถกถาจารย์ได้ให้ความหมายของคำว่า “ศึกษาวิเคราะห์” มีนิยามความหมายตามรูปศัพท์ และการแสดงรูปวิเคราะห์ ที่มีลักษณะ ความหมายดังต่อไปนี้

^๑ ดูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ. ๙), **โลกทิปนี**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ดอกหญ้า, ๒๕๔๕), หน้า ๒๕-๔๕.

๔.๑.๑ นิยามศัพท์และความหมายของ “ศึกษาวิเคราะห์” ตามพระบาลี

๑. พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ได้แสดงที่ສະໜະความหมายของคำว่า “วิเคราะห์” ตามพระบาลี ไว้ในหนังสือ “พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด ศัพท์วิเคราะห์” โดยมีนิยามความหมายดังต่อไปนี้ คือ

วิคฺคห การวิเคราะห์, การแยกแยะ

วิเสเสน อตฺถํ วิภังคิตฺวา คฺยหติ เอเตนาคิ วิคฺคโห วิธีเป็นเครื่องแยกแยะเนื้อความโดยแจ่มแจ้งแล้วถือเอา (วิ บทหน้า คห ธาตุในความหมายว่าถือเอา อ ปัจจย ช้อน ค)

วิวิธํ อตฺถํ คณฺหาติ เอเตถาคิ วิคฺคโห วิธีเป็นที่ถือเอาเนื้อความต่างๆ (เหมือนวิ.ต้น)^๒

สรุปความว่า นิยามศัพท์และความหมายของ “วิเคราะห์” ตามพระบาลี คือ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ได้แสดงที่ສະໜະความหมายของคำว่า “วิเคราะห์” ตามพระบาลี ไว้ในหนังสือ “พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด ศัพท์วิเคราะห์” โดยมีนิยามความหมายดังนี้

วิคฺคห การวิเคราะห์, การแยกแยะ

๔.๑.๒ นิยามศัพท์และความหมายของ “ศึกษาวิเคราะห์” ตามพจนานุกรม

๑. พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ได้แสดงที่ສະໜະความหมายของคำว่า “วิเคราะห์” ไว้ในหนังสือ “พจนานุกรมพุทธศาสน์ เพื่อการศึกษาพุทธศาสน์” ดังต่อไปนี้ คือ

คำว่า “วิเคราะห์” แปลว่า ถือเอาส่วนต่าง ๆ แยกออก

วิเคราะห์ เป็นภาษาไวยาकरणบาลี หมายถึง การนำศัพท์บาลีมาแยกส่วนออกให้เห็นรายละเอียดต่าง ๆ เช่น ธาตุ วิภังคิต ปัจจย โดยวิธีที่เรียกว่า ตั้งวิเคราะห์ วิเคราะห์ที่ตั้งเสร็จแล้วเรียกว่า รูปวิเคราะห์ เช่นคำว่า วิน โย (วินัยป มีรูปวิเคราะห์ว่า วินติ เตนาคิ วินโย แปลว่า บุคคลย่อมแนะนำด้วยอุบายใด เหตุนั้น อุบายนั้นชื่อว่า เป็นเครื่องแนะนำ เพราะมีรูปวิเคราะห์ดังนี้ วินัย จึงแปลว่า อุบายเป็นเครื่องแนะนำ

คำศัพท์ในภาษาบาลีส่วนใหญ่จะสำเร็จมาจากกรุปวิเคราะห์ คือสามารถวิเคราะห์แยกแยะรายละเอียดของคำได้ หรือสามารถถือเอาส่วนต่าง ๆ ของรูปวิเคราะห์มาตั้งเป็นรูปศัพท์ได้^๓

^๒พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙, ราชบัณฑิต), พจนานุกรม เพื่อการศึกษาพุทธศาสน์, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลียงเชียง, ๒๕๕๐), หน้า ๖๐๘-๖๐๙.

^๓พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙, ราชบัณฑิต), พจนานุกรม เพื่อการศึกษาพุทธศาสน์, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๕๖), หน้า ๘๘๕.

๒. ราชบัณฑิตยสถาน ได้แสดงที่สละความหมายของคำว่า “ศึกษาวิเคราะห์” ไว้ในหนังสือ “พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔” โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้ คือ

คำว่า “ศึกษา” น. การเล่าเรียน ฟังฝน และอบรม. (ส. ศึกษา ; ป. ศึกษา).^๔

คำว่า “วิเคราะห์” ก. ใคร่ครวญ เช่น วิเคราะห์เหตุการณ์ ; แยกออกเป็นส่วน ๆ เพื่อศึกษาให้ถ่องแท้ เช่น วิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ วิเคราะห์ข่าว. (ส. วิเคราะห์).^๕

สรุปความว่า นิยามศัพท์และความหมายของ “ศึกษาวิเคราะห์” ตามพจนานุกรม คำว่า “วิเคราะห์” คำว่า “ศึกษา” น. การเล่าเรียน ฟังฝน และอบรม. (ส. ศึกษา ; ป. ศึกษา).

คำว่า “วิเคราะห์” ก. ใคร่ครวญ เช่น วิเคราะห์เหตุการณ์ ; แยกออกเป็นส่วน ๆ เพื่อศึกษาให้ถ่องแท้ เช่น วิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ วิเคราะห์ข่าว. (ส. วิเคราะห์).

๔.๒ วิเคราะห์เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมในมหานรก ๘ ขุม

ในการวิเคราะห์เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมในมหานรก ๘ ขุม คือ ๑. สัตว์ขี้มมหานรก ๒. ภาพสุมตมหานรก ๓. สังฆาตมหานรก ๔. โรธุมมหานรก ๕. มหาโรธุมมหานรก ๖. ตาปมหานรก ๗. มหาตาปมหานรก ๘. อวิจิมมหานรก (อเวจิมมหานรก) สัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมในมหานรก ๘ ขุม มีเนื้อหารายละเอียด ดังต่อไปนี้

มหานรก ๘ ขุม

นิรยภูมิ หรือโลกนรกประเภทที่ใหญ่ที่สุด เรียกว่า “มหานรก” มีอยู่ทั้งหมด ๘ ขุม ตั้งซ้อนเรียงกันอยู่เป็นชั้นๆ ไป ห่างกันแต่ละชั้นประมาณ ๑๕,๐๐๐ โยชน์ มหานรกแต่ละขุม มีเนื้อหา ดังต่อไปนี้

๔.๒.๑ เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน สัตว์ขี้มมหานรก

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “สัตว์ขี้มมหานรก” ที่มาในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (หมวดศาสนาจักร) ไตรภูมิโลกวิจิตรกถา กรมศิลปากรจัดพิมพ์และเผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเนื้อเรื่อง “สัตว์ขี้มมหานรก” ดังต่อไปนี้

“สัตว์ขี้มมหานรก”^๖

^๔ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๑๑๑๕.

^๕เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๑๕.

^๖ดูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ. ๙), โลกทิปนี, หน้า ๒๖-๒๘.

ศึกษาวิเคราะห์เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมในมหานรก ๘ ขุม นรกขุมที่ ๑ คือ ๑. สัตว์ชิวมทานรก หมายถึง มหานรกที่ไม่มีวันตาย โดยศึกษาวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

บุคคลอันฆ่าสัตว์ตัดชีวิตนั้นฆ่าเองก็ดี ใช้ให้ผู้อื่นฆ่าก็ดี ฆ่าสัตว์สองเท้าก็ดี สัตว์สี่เท้าก็ดี ครั้นกระทำลายเบญจขันธ์แล้ว ย่อมไปทนทุกขเวทนาอยู่ในสัตว์ชิวมทานรก หรือสัตว์ชิวมทานรกนั้น มีลักษณะเป็นสี่ เหลี่ยมดุจหีบ กว้างยาวประมาณได้ ๑๐๐ โยชน์ ฝาผนังทั้ง ๔ ด้านแลพื้นเบื้องต่ำ ฝาปิด เบื้องบนนั้นแล้วไปด้วยเหล็ก หนาได้ ๙ โยชน์ๆ เหมือนกัน มีนายนิรบาลผู้ถือมีด พร้า ขวานถากและ ขวานผ่า ให้เหลื่ออยู่แต่ร่างกระดูกเปล่า (มีครุวนาดังบุคคลอันถากเปลือกไม้เหลื่อแต่แก่น) สัตว์นรก ทั้งหลาย ร้องไห้รำไร มีเสียงอันพิลึก ตายแล้วมีลมจำพวกหนึ่ง พัดมาเย็น ๆ เมื่อต้องลมเย็นก็กลับฟื้น ขึ้นมา มีเนื้อและเลือดเป็นปรกติดังเก่า ด้วยอำนาจกุศลกรรมเข้าดลใจ เมื่อฟื้นขึ้นมาแลเห็นเพื่อนกัน ก็ชิงโกรธ ประดุจดั่งเห็นข้าศึก ครั้นมีความโกรธแก่กัน เล็บมือนั้นก็กลายเป็นหอกเป็นดาบ สัตว์นรก ทั้งหลายก็ทิ่มแทงสับฟันกัน มีตัวขาดเป็นท่อนน้อยท่อนใหญ่ ฟันกันตายเกลื่อนกลาด ประดุจดั่งต้น กล้วย เมื่อตายแล้วต้องลมเย็นๆ ก็กลับฟื้นขึ้นมาอีก ฝ่ายยมบาลอันถือศาสตราอาวุธคอยอยู่นั้นก็ไล่ สกัดข้างหน้าข้างหลัง วิ่งมาข้างนี้ข้างโน้นก็ร้องทวาด ทวาดแล้วก็กรูกันเข้าแวดล้อม ไล่ทิ่มแทงสับฟัน แลเนื้อถือนั่น ชาติก่อนแลเนื้อสัตว์ไว้เหลื่อแต่กระดูกฉันใด นายนิรบาลก็แลเนื้อแต่ร่างกระดูกเปล่า ฉะนั้น กรรมที่ตนเลี้ยงสัตว์ไว้ ปรนปรีอให้เกิดล้าเนื้อเพื่อจะกินมีรสนั้น มาบังเกิดเป็นลมพัดต้องเย็นๆ ตายแล้วก็กลับฟื้นขึ้นมา เล็บมือกลายเป็นหอกเป็นดาบ ไล่ทิ่มแทงฟาดฟันกันนั้นด้วยกรรมที่ส่งเครื่อง ศาตราอาวุธให้ผู้อื่นไปฆ่าสัตว์ แต่บุพชาติก่อนทนทุกขเวทนาอยู่ในสัตว์ชิวมทานรก ประมาณ ๕๐๐ ปี ในสัตว์ชิวมทานรกนั้นเองแต่ละวัน นับปีในมนุษย์ได้ ๙๐ แสนปี (๙ ล้านปี)

การที่บุคคลจะตกสัตว์ชิวมทานรกนี้ไม่ใช่มีแต่ฆ่าสัตว์เท่านั้น บุคคลอันกระทำโจรกรรม ปล้นบ้านเรือน ฆ่าชาวบ้าน รวมไปถึงอำมาตย์อันมิได้ตั้งอยู่ในยุติธรรม มีแต่เวรพยาบาทเป็นหัวหน้า ยกเสนาโยธาไปกระทำการศึกสงคราม ตีบ้าน ตีเมือง ด้วยอำนาจพยาบาท บุคคลอันข่มเหงรุกรานเอาที่ บ้านที่เรือนของเขา รุกเข้าที่ไร ที่นา ที่วัดวาอาราม กระทำให้ท่านพลัดพรากจากที่อยู่ที่ดิน บุคคล ทั้งหลายเหล่านี้ย่อมไปตกอยู่ในสัตว์ชิวมทานรกนี้

ครั้นพ้นจากสัตว์ชิวมทานรกแล้ว ก็ตกในขุมนรกอันเป็นบริวารแห่งสัตว์ชิวมทานรกนั้นเล่า ตกละไปทุกขุมๆ พ้นจากนรกแล้ว ก็บังเกิดเป็นเปรต ต้องทนทุกขเวทนาอยู่ในเปรตวิสัย พ้นจาก เปรตวิสัยแล้วก็บังเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน ครั้นเกิดมาเป็นมนุษย์ในโลกนี้ ก็เป็นคนชั่ว มีโรคพาญามาก เป็นคนอายุสั้น รูปชั่ว เป็นคนกำลังน้อย หาปัญญาไม่ได้ ไม่มีผู้เอ็นดูกรุณา มีแต่ผู้เบียดเบียนด้วยอำนาจ เศษบาปนั้นให้ผล^๗

^๗ กรมศิลปากร วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (ไตรภูมิโลกวินิจยกถา), พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์, ๒๕๓๕), หน้า ๕๒๙-๕๓๐.

สรุปความว่า เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “สัญญาฆัมหานรก” สัญญาฆัมหานรก หมายถึง มหานรกที่ไม่มีวันตาย คือ สัตว์นรกที่อุบัติเกิดในมหานรกขุมนี้ ถึงแม้ว่าจะได้รับทุกข์โทษจนขาดใจแล้ว มีลมชนิดหนึ่ง เรียกว่า “ลมกรรม” พัดโชยมาต้องกายสัตว์ ก็กลับฟื้นขึ้นมาอีกด้วย นายนิรบาลลงโทษต่อไปอีก อยู่อย่างนี้ จนกว่าจะสิ้นอายุขัยในนรกขุมนี้ และบุคคลจะตกสัญญาฆัมหานรกนี้ ได้แก่ ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ หรือเป็นอำมาตย์อันมิได้ตั้งอยู่ในยุติธรรม หรือกระทำให้ท่านพลัดพรากจากที่อยู่ที่พัก เป็นต้น เกณฑ์อายุของสัตว์ในสัญญาฆัมหานรก มีประมาณ ๕๐๐ ปี (ในมหานรก) เมื่อเทียบกับกับเวลาในโลกมนุษย์ คือ ๙ ล้านปี^๔

๔.๒.๒ เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน กาฬสุตตมหานรก

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “กาฬสุตตมหานรก” ที่มาในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (หมวดศาสนจักร) ไตรภูมิโลกวิจิตรจินตภาพ กรมศิลปากรจัดพิมพ์และเผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเนื้อเรื่อง “กาฬสุตตมหานรก” ดังต่อไปนี้

“กาฬสุตตมหานรก”^๕

ภายใต้สัญญาฆัมหานรก ถึงกาฬสุตตมหานรกอันเป็นนรกอันดับที่ ๒ มีสัญญาณ ๔ เหลี่ยม กว้างแลยาวนั้นได้ ๑๐๐ โยชน์ ฝาผนังแลฝาปิดและพื้นเบื้องต่ำเป็นเหล็กหนา ๙ โยชน์เหมือนกัน มีประตู ๔ ประตูเหมือนกัน

สัตว์อันไปบังเกิดในกาฬสุตตมหานรคนั้น ยมบาลทั้งหลายมัดด้วยพวนเหล็กผูกซึ่งลงไปได้ กับแผ่นดินเหล็กอันรุ่งเรืองเป็นเปลวเพลิง แล้วก็เอาสายบรรทัดเหล็กใหญ่เท่าลำตาลตีสง ถ้าติด บรรทัดลงข้างหน้ากายสัตว์นรคนั้นก็แตกผ่าตลอดหลัง ดัดข้างหลังก็แตกผ่าตลอดหน้า ดัดแต่ข้างซ้าย ก็แตกตลอดข้างขวา ดัดแต่ข้างขวาก็แตกตลอดข้างซ้าย ลำบากเวทนาแสนสาหัส กายนั้นแตก ออกเป็นซีกน้อยซีกใหญ่ เพลิงที่แผ่นดินเหล็กนั้นก็ไหม้ยับเยยเป็นจุณ ตายไปแล้วก็กลับเป็นขึ้นมา บางทีนายนิรบาลทั้งหลายจับมัดซึ่งลงไว้ แล้วก็ลากด้วยขวาน ดุจลากไม้ สัตว์นรกบางจำพวก ยมบาลลากแต่บาทมาถึงสะเอว บางจำพวกลากลากตั้งแต่สะเอวขึ้นไปตราบเท้าถึงต้นคอสัตว์นรก บางจำพวกนั้นลากสองขาน นายนิรบาลคนหนึ่งลากแต่กลางตัวลงไปข้างเท้า คนหนึ่งลากตั้งแต่กลางตัว ขึ้นไปข้างศรีษะ สัตว์นรกบางจำพวกนั้น นายนิรบาลลากผืนหน้าเข้าหากัน คนหนึ่งลากตั้งแต่เท้า ขึ้นมา คนหนึ่งลากตั้งแต่ศรีษะลงไป ประจบกันที่กลางตัวแห่งสัตว์นรก สัตว์นรกทั้งหลายนั้นทนทุกข์เวทนาสาหัสสาครรจ์ จะขึ้นไปก็ขึ้นมิได้ พ้นวิสัยที่จะอดกลั้นพวนเหล็กนั้นจึงออกไวกั ๔ ด้าน

^๔ พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ดอกหญ้า ๒๕๔๕), หน้า ๘๑-๘๒.

^๕ ดูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ. ๙), โลกทิปนี, หน้า ๒๘-๒๙.

นายนิรยบาลลากเนื้อกระเด็นออกไปเป็นชิ้นน้อยชิ้นใหญ่ สัตว์นรกทั้งปวงนั้น ย่อมร้องไห้ร้องครางมีเสียงอันพิลึกสะพรึงกลัวยิ่งนัก ตายแล้วก็กลับฟื้นขึ้นมา บางทีนั้นแล่นหนีนายนิรยบาลไปเหนือแผ่นดินเหล็กตัวสั้นห้วนไหว นายนิรยบาลทั้งปวงนั้นชวนกันไล่ตระคอกฆ่า จับตัวมันให้ได้ จับตัวมันให้ได้ สัตว์นรกทั้งหลายนั้นก็ยิ่งตระหนกตกใจ พวกมันวิ่งตระเบ็งไปเหนือแผ่นดินเหล็กอันรุ่งเรืองเป็นเปลวเพลิง เหยียบลงที่ใดเพลิงก็ติดเท้าขึ้นมาทันทีนั้น เหยียบลงที่ไหน เพลิงติดเท้าขึ้นมาทีนั้น เพลิงนั้นไหม้ตามขึ้นไป ต้นแข้งต้นขา ได้รับความลำบากเวทนาซึ่งตายวิ่งไป

ขณะนั้นแผ่นดินกระดานเหล็กอันใหญ่รุ่งเรืองเป็นเปลวไฟ มากกว่าหมื่นกว่าแสน บังเกิดขึ้น แต่แผ่นดินเหล็กมีเสียงอันดังครื้นๆ เปรียบประดุจเสียงฟ้าลั่น ก็เข้าผูกพันห่อหุ้มภพทั้งสัตว์นรกทั้งหลายไว้ให้มันแล้วก็เผาหนังเนื้อเอ็นน้อยเอ็นใหญ่ทั่วทั้งสกลกาย นายนิรยบาลทั้งหลายตามทันแล้ว ก็กระทำโทษนั้นต่าง ๆ บ้างแทง บ้างฟัน บ้างสบ บ้างเสียง บ้างทุบ บ้างตี บ้างโบย บ้างรัน สัตว์นรกทั้งหลายนั้นล้มกลิ้งอยู่กับแผ่นดินเหล็ก เพลิงอันเกิดขึ้นแต่แผ่นดินเหล็กนั้น ก็ไหม้ทั่วเนื้อทั่วตัว ดิ้น ๆ รน ๆ สุดท้ายจะทนจะทานดูน่าสังเวช ควันเพลิงนั้นวูบเข้าไปทางจมูกแลปาก ทวารหนักทวารเบา เผาซึ่งปอดและม้าม เนื้อหัวใจดับไตไส้พุง ให้ขาดเป็นชิ้นน้อยชิ้นใหญ่ เผาเนื้อและเลือดนั้นให้เหือดแห้งไป ตายแล้วก็กลับฟื้นขึ้นมา ทนทุกข์เวทนาช้านานได้ประมาณ ๑,๐๐๐ ปี ในการสุดตมรานั้น ในกาฬสุดตมทานรานั้นคนนาได้ ๓ โกฎีกับ ๖๐ แสนปีในมนุษย์เป็นประมาณ

ครั้นพ้นจากกาฬสุดตมทานรแล้ว กรรมยังไม่สิ้นก็ไปตกในนรกอุสสุทนรก และยมโลกนรกอันเป็นบริวารแห่งกาฬสุดตมรานั้นเล่า พ้นนั้นแล้วกรรมยังไม่สิ้นก็ไปตกสัณนิเวศนรก ตกในบริวารสัณนิเวศนรกทุกๆ มุม พ้นนั้นแล้วกรรมยังไม่สิ้นก็ไปบังเกิดเป็นเปรต พ้นจากเปรตแล้ว เศษบาปก็ให้ไปเกิดเป็นสัตว์ดิรัจฉาน พ้นข้างดิรัจฉานกำเนิดนั้นก็มาบังเกิดเป็นคนชั่วคนชั่วใจไร้ทรัพย์ เป็นคนอายุน้อย เป็นง่อยแลเปลี้ย เตี้ยค่อมพิกลจริตต่าง ๆ โรคพยาธิก็มาก แล้วก็มักพลัดพรากจากสิ่งที่รักที่ใคร่อาศัยด้วยเศษบาปที่ตนได้กระทำไว้นั้น

มีคำปุจฉาว่าสัตว์เหล่านั้นแต่ปางก่อนนั้นได้กระทำอกุศลกรรมอันใดไว้? วิสัชนาว่า แต่ปางก่อนสัตว์เหล่านั้นมีแต่โทโสเป็นหัวหน้า บางคาบผูกมัดเอง บางคาบยังผู้อื่นให้ผูกมัดซึ่งสัตว์อันมีชีวิตแลบุคคลอันตนพิโรธขัดแค้นนั้นผูกมัดด้วยเชือกพวนแลเครือเขากรรมอันนี้แลอำนาจผลจึงมาตกในกาฬสุดตมทานรก พัดเหล็กหุ้มห่อตัวทนทุกข์เวทนาจุพพณนามานั้น อันหนึ่ง บุคคลหาศีลไม่มีได้ ทรงไตรจีวร กระทำจุมีศีล ฉันทบิณฑบาตบิณฑบาตได้ปัจจุเวกขณนั้น ก็ตกกาฬสุดตมทานรก พัดเหล็กหุ้มห่ออยู่เหมือนกัน ไซ้แต่เท่านั้น บุคคลหาความกรุณาไม่มีได้ ให้ตัดตีนตัดมือ ตัดหู ตัดจมูกแก่ผู้อื่นนั้น ตกในกาฬสุดตมทานรก นายนิรยบาลลากด้วยพรวดแลขวาน มีอาการดุหนึ่งว่าลากไม้ ทนทุกข์เวทนา อันหนึ่ง บุคคลที่มีโกหกเป็นหัวหน้า หาความสัตย์ความจริงมิได้นั้นก็ตกกาฬสุดตมทานรก นายนิรยบาลติดด้วยสายบรรทัดเหล็ก กายแตกเป็นชิ้นน้อย ชิกใหญ่ ทนทุกข์เวทนาสาหัสสาครรจ์ บุคคลที่เฝ้าโพรงสัตว์ ให้สัตว์ดิรัจฉานมีต้นว่า หนูแลงูเหลือม เป็นต้น อันอยู่ในโพรงนั้นให้ถึงแก่ความตาย บุคคลที่ถือ

ไม้ตะบองแลไม้ค้อน ถือศาตรารูอยู่ที่พักปล่องปากโพรง คอยทุบคอยตีตีมแทงสัตว์ที่ทวนคว้น บ่มีได้ แลหนีออกจากปล่องจากโพรงนั้นให้ตายก็ดี คนเหล่านี้ก็ไปตกใน กาฬสุตมทานรก คว้นเพลิง อบเข้าไปในทวารหนัก ทวารเบา ทางจมูกแลปาก ทนทุกข์ลำบากดุจพรรณนาма บุคคลที่ริษยาเขา ส่อเสียดเขานั้นก็ดี บุคคลที่หยาบซำด่าว่าบิดามารดานั้นก็ดี คนอันประทุษร้ายแก่มิตรสหายนั้นก็ดี สมณะอันมิได้กระทำสมณธรรม ฉันทแล้วก็นอน ไม่เมตตาภาวนาของเขาให้ด้วยศรัทธา ก็เอาเลี้ยง คฤหัสถ์อันเป็นบุตรภรรยาอยู่แต่ก่อนนั้นก็ดี สมณที่สะสมทรัพย์ไว้ มีทรัพย์ให้กู้เอาดอกเบี้ยกินเหล้า เมาสุรา ทำนาทำไร่เหล่านี้ก็ดี ย่อมตกในกาฬสุตมทานรก ทนทุกข์เวทนาหยาบซำด่าแก่งนักหนา ดังพรรณมานั้น^{๑๐}

สรุปความว่า เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “กาฬสุตมทานรก” กาฬสุตมทานรก หมายถึง มหานรกที่ลงโทษตามเส้นด้ายดำ เหล่าสัตว์ที่อุบัติเกิดในมหานรกขุมนี้ ด้วยอำนาจของโทษะ เป็นหัวหน้า ย่อมถูกลงโทษโดยนายนิรยบาลเอาด้ายดำมาตีเป็นเส้นเข้าตามร่างกาย แล้วทำการเลื่อย ด้วยเลื่อยนรกอันลุกแดงด้วยแสงไฟจนกายขาดเป็นท่อนๆ สัตว์นรกนั้นทนไม่ได้ก็ดิ้นกระวนกระวาย บางทีถึงกับทะเล็งลุกขึ้นดินพรวดพรวด แสดงกิริยาทำท่าจะสลัดให้หลุด นายนิรยบาลก็บังคับจัมมัดให้ แน่นเข้าไปอีก พวกเขาต้องได้รับทุกข์โทษอยู่เช่นนั้น จนกว่าอายุขัยตายไปจากนรกขุมนี้^{๑๑}

เกณฑ์อายุขัยของสัตว์นรกในกาฬสุตมทานรกนี้มีประมาณ ๑,๐๐๐ ปี ซึ่งเทียบกับเวลา ของโลกมนุษย์ คือ เวลา ๓๖ ล้านปี เท่ากับ ๑ วัน (ในนรก) เมื่อสัตว์นรกในกาฬสุตมทานรกมีอายุ ประมาณ ๑,๐๐๐ ปี เท่ากับ ๓๖,๐๐๐ ล้านปี บนโลกมนุษย์ (แล้วท่านยังอยากจะไปเยี่ยมชมใน กาฬสุตมทานรกอีกหรือ)

๔.๒.๓ เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน สังฆาตมทานรก (สังฆาฏมทานรก)

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “สังฆาตมทานรก” ที่มาในวรรณกรรมสมัย รัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (หมวดศาสนจักร) ไตรภูมิโลกวิจิตรยถา กรมศิลปการจัดพิมพ์และเผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเนื้อเรื่อง “สังฆาตมทานรก” ดังต่อไปนี้

“สังฆาตมทานรก”^{๑๒}

อันดับนั้นถึง “สังฆาตมทานรก” สังฆาตมทานรกอันเป็นนรกอันดับที่ ๓ มีสัญญาณ ๔ เหลี่ยมกว้างแลยาวนั้นได้ ๑๐๐ โยชน์ มีกำแพง แลพื้น ฝาปิดนั้นแล้วไปด้วยเหล็กหนา ๙ โยชน์ เหมือนกัน มีประตู ๔ ประตูเหมือนกัน

^{๑๐} กรมศิลปากร, วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (ไตรภูมิโลกวิจิตรยถา), หน้า ๕๓๐-๕๓๓.

^{๑๑} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, ๒๕๔๕, หน้า ๙๐.

^{๑๒} ดูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ. ๙), โลกทิปนี, หน้า ๒๙-๓๑.

ภายในนรกดาษไปด้วยเพลิงอันรุ่งเรืองเป็นเปลว ประกอบด้วยภูเขอันสูง มีชอกอันลึกซึ่งน่าสะพรึงกลัวยิ่งนัก ภูเขาทั้งปวงนั้นแล้วไปด้วยเหล็กสูงตระหง่านเงื้อมนกดลประเทศเวหา ชอกภูเขา นั้นเต็มไปด้วยถ่านเพลิงอันร้อนร้าย สัตว์ทั้งหลายอันบังเกิดในสังฆาตมหานรก มีอินทรีอันวิกลตัวเป็นคน ศีรษะเป็นศีรษะกระปือ บางทีตัวเป็นกระปือ มีหน้าเป็นคน บางจำพวกเป็นม้า ศีรษะเป็นศีรษะคน ตัวเป็นคน ศีรษะเป็นศีรษะม้าก็มี บางจำพวกตัวเป็นคน มีหน้าเป็นหน้าวัว ตัวเป็นวัว ศีรษะเป็นศีรษะคน วิกลวิธีการวิปริตต่าง ๆ นายนิรยบาลทั้งหลายเอาพวนเหล็กอันใหญ่อันรุ่งเรืองเป็นเปลวเพลิงผูกเข้าแล้ว ก็ติดด้วยไม้กระบองเหล็กแลไม้ค้อนเหล็กอันรุ่งเรืองเป็นเปลวเพลิงให้วิ่งดั่งขับโค ขับกระปือ ทนทุกขเวทนาหยาบช้าสาหัส สัตว์นรกเหล่านั้นทนถูกตีไม่ได้ก็ร้องไห้รำไร มีเสียงอันพิลึก สะพรึงกลัวยิ่งนัก

มีคำปุจฉาว่าสัตว์เหล่านี้ แต่ปางก่อนเมื่ออยู่ในเมืองคนนั้น ได้กระทำการกุศลกรรมเป็นประการใด? วิสัชนาว่า สัตว์เหล่านี้เมื่ออยู่ในเมืองคนนั้น เป็นคนบาปหยาบช้าหาความกรุณาแก่สัตว์บ่ มิได้จับโคมาเทียมเข้าในรถขึ้นนั่งเหนือรถแล้วก็ตั้งหน้าแต่ทิ่มแทงโบยรันไม่ปราณีปราศยหนักไม่รู้บา ไม่รู้สุดแท้แต่เทียมเข้าแล้วก็ตั้งหน้าจะกระทำโบยรันไม่ปราณีหนักไม่รู้บาไม่รู้ สุดแท้แต่เทียมเข้าแล้วก็ตั้งหน้าจะกระทำโบยรันแก่สัตว์ กระทำการมสาหัสฉะนี้ ครั้นกระทำลายเบญจชั้นธจากมนุษย์แล้ว จึงตกในสังฆาตมหานรก นายนิรยบาลเอาพวนเหล็กผูกแล้วตีโบยขับต้อนให้วิ่งไปเหนือแผ่นดินเหล็กทนทุกขเวทนาดุจแสดงมาแต่หลังใช้แต่เท่านั้นบุคคลอันฝึกช้าง ฝึกม้า ฝึกโคและกระปือ ทรกรรมแก่สัตว์ ให้ได้ความลำบากนักก็ยอมไปตกในสังฆาตมหานรก นายนิรยบาล ทรกรรมเหมือนสัตว์ที่ตนทรมานั้น

สัตว์อันไปบังเกิดในสังฆาตมรคนั้น บางจำพวกบังเกิดภายนอกนรก เกิดขึ้นแล้วแลเข้าไปภายในนรกนั้น นายนิรยบาลเห็นแต่ไกลก็ขึ้นชมโสมนัส หัวร่อให้ร้องตะเพิดให้แล่น แล้วก็กวัดแกว่ง ศาตราวุธ ไล่สกัดสัตว์นรกเหล่านั้น สะดุ้งตกใจกลัว แต่นายนิรยบาล ก็พากันวิ่งหนีเข้าไปในระหว่างภูเขา ขณะนั้นกองเพลิงอันใหญ่ก็บังเกิดขึ้นขวางหน้าไว้ เสียงเปลวเพลิงนั้นดังคึกๆ ดุจเสียงฟ้าลั่น สัตว์นรกทั้งหลายนั้นกลัวแต่เปลวเพลิง มีอาจวิ่งฝ่าเปลวเพลิงไปได้ ก็พากันวิ่งกลับหลังคืนมา กองเพลิงใหญ่อันหนึ่งก็บังเกิดขึ้นขวางหน้าไว้อีกเล่าจะวิ่งไปข้างหน้าโน้นก็วิ่งไปมิได้ จะวิ่งมาข้างนี้ก็วิ่งมา มิได้จะยืนอยู่ท่ามกลาง ร้องไห้ร้องครางมีเสียงเซ็งแซ่ น่าพิลึกสะพรึงกลัวนี้หนักหนา กองไฟข้างหน้าก็ไหม้ใกล้เข้ามาข้างหลังก็ไม่ลามใกล้เข้ามา ในกาลนั้นภูเขานรกทั้งสองก็กลิ้งเข้าในข้างทั้งสอง กลิ้งเข้ามากระทบกันหีบสัตว์นรกทั้งหลายนั้นให้ยับย่อยเป็นจุณวิจุณแล้ว ก็กลิ้งกลับออกไปอยู่ที่เดิมดังเก่า สัตว์นรกทั้งหลายนั้นก็กลับเป็นขึ้นมามากเล่า บางคาบนายนิรยบาลจับมัดแล้ว ก็ฝังลงในแผ่นดินเหล็ก ประมาณเพียงสะเอวกระทำมิให้ไหวกายโคลงกายได้ ขณะนั้นภูเขานรกอันใหญ่ รุ่งเรืองเป็นเปลวเพลิง ก็กลิ้งมาแต่บูรพาทิศตะวันออก กระทำเสียงครื้นๆ ก็บดสัตว์นรกทั้งหลายให้แหลกเป็นจุณวิจุณไป

แล้วก็กลับไปประดิษฐานอยู่ในทิศตะวันตก โลหิตแห่งสัตว์รกรนั้นไหลไปครวณาจุแม่น้ำ อาศัยด้วยกรรมแห่งสัตว์รกรนั้นยังมีสิ้น แผลกยับย่อยไปแล้ว ก็กลับเป็นรูปเป็นกายขึ้นดังเก่า

ขณะนั้นภูเขานรกอันใหญ่ฝ่ายข้างทักษิณก็บังเกิดขึ้น กระทำเสียงครื้นๆ กลิ้งมาบดกรชกายแห่งสัตว์รกรทั้งหลายเหล่านั้นให้แหลกเหลวเป็นจุณวิจุณไป แล้วก็กลับไปประดิษฐานอยู่ในข้างทิศอุดร บางทีภูเขาในทิศอุดรบังเกิดขึ้น กระทำเสียงครื้นๆ แล้วก็กลิ้งมาบดสัตว์ทั้งหลายนั้นให้แหลกเป็นจุณวิจุณแล้วก็กลับไปประดิษฐานอยู่ในทิศทักษิณ บางคาบภูเขานรกเกิดขึ้นในทิศปัจฉิม กระทำเสียงคลื้นๆ ประดุจเสียงฟ้า กลิ้งมาบดสัตว์รกรทั้งหลายเหล่านั้นให้แหลกเหลวเป็นจุณวิจุณไป แล้วก็กลับไปประดิษฐานอยู่ในปฐิมทิศตะวันออก สัตว์รกรทั้งหลายนั้นตายแล้วก็กลับฟื้นขึ้นมา สัตว์รกรทั้งหลายบางจำพวกนั้น นายนิรบาลจับแขนทั้งสองหิ้วขึ้นแล้วก็ทุ่มซัดลงเหนือเขาถ่านเพลิง ครั้นแล้วก็คร่ำมาถ้ำเอาหน้าลง หน้าก็ไหม้ปอก ลอกออกไปในทันที เอาหลังลง หลังก็ไหม้ปอกลอกออกไปในขณะ เอาข้างลงข้างก็ไหม้ ปอกลอกไปในขณะบมิได้เนิ่นช้า สัตว์รกรทั้งหลายนั้นทนทุกขเวทนาแสนสาหัส

กำหนดอายุสัตว์ในสังฆาตมหานรก คณนาได้ ๑,๐๐๐ ปี นับด้วยปีในสังฆาตมหานรกนั้นแต่ละวันๆ ในสังฆาตมหานรก คณนาในมนุษย์ได้ ๑๔ โกฎิ กับ ๔๐ แสนปีเป็นประมาณ พ้นจากสังฆาตมหานรกนั้นแล้วก็ตกในอุทสุทนรกแลยมโลกนรก อันเป็นบริวารแห่งสังฆาตมหานรกนั้น กรรมยังมีสิ้น พ้นจากนั้นขึ้นมาก็ตกในกาฬสุตมหานรก ตกในบริวารแห่งสัตยูชีวมหานรก แลบริวารแห่งสัตยูชีวมหานรก พ้นจากนรกนั้น กรรมอันเป็นเศษก็ให้บังเกิดเป็นเปรต เป็นสัตว์เดรัจฉาน เศษบาปยังไม่สิ้น เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ก็มีอายุน้อย รูปชั่ว มีอินทรีย์วิกล เป็นใบ บ้า บอด หนวก ง่อยเปลี้ย เตี้ย ค่อม สรรพวิปริตด้วยอำนาจที่ตนกระทำผิด เศษบาปที่ตนกระทำมานั้นนั่นเองหากให้ผล

มีคำปูลงว่า สัตว์ทั้งหลายเหล่านี้ แต่ปางก่อนได้กระทำกุศลกรรมอันใด ? วิสัชนาว่า สัตว์รกรทั้งหลายนี้ แต่ปางก่อนเป็นคนบาปหยาบช้า หาความกรุณาแก่สัตว์มิได้ ย่อมดัมสัตว์เป็น ๆ เฆาสัตว์เป็น ๆ ด้วยคบเพลิง จับเอาสัตว์เป็น ๆ ใส่ครกโขลก บางทีก็จับสัตว์เป็น ๆ มาโยนลงในทราयर้อน ๆ โยนลงในเปลือกในต้มให้จมนตาย กรรมอันนี้แลให้ผลจึงลงไปทนทุกขเวทนาอยู่ใน สังฆาตมหานรก โดยนัยดังพรรณนามานี้ เหล่าพรานไพรที่ไล่เนื้อด้วยสุนัข ให้สุนัขกัดเนื้อกัดกระดูก ตาย กัดแพะ แลทายเป็นอาทิตินั้นตายแล้ว ก็ย่อมไปทนทุกขเวทนาอยู่ในสังฆาตมหานรกเหมือนกัน^{๑๓}

^{๑๓} กรมศิลปากร, วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (ไตรภูมิโลกวิจิตรนิพนธ์), หน้า ๕๓๓-๕๓๖.

สรุปความว่า เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “สังฆาตมหานรก” สังฆาตมหานรก หมายถึง มหานรกที่บดขยี้ร่างกายสัตว์นรก เหล่าสัตว์ที่อุบัติเกิดในมหานรกขุมนี้ มีร่างกายวิกลพิการต่าง ๆ กัน เช่น บางคนมีหัวเป็นควายมีตัวเป็นคน บางคนมีหัวเป็นคนมีตัวเป็นควาย เป็นต้นสัตว์นรกเหล่านี้ย่อมได้รับทุกขโทษ โดยถูกภูเขาเหล็กนรกบดขยี้ร่างกายให้ได้รับทุกขเวทนาอยู่ตลอดเวลา ไม่มีเวลาว่างเว้น^{๑๔}

เกณฑ์อายุขัยของสัตว์นรกในสังฆาตมหานรกนี้มีประมาณ ๒,๐๐๐ ปี ซึ่งเทียบกับเวลาของโลกมนุษย์ คือ เวลา ๑๔๕ ล้านปี เท่ากับ ๑ วัน ๑ คืน (ในนรก) เมื่อสัตว์นรกในสังฆาตมหานรกมีอายุประมาณ ๒,๐๐๐ ปี เท่ากับ ๒๙๐,๐๐๐ ล้านปี บนโลกมนุษย์ (แล้วท่านเมื่อทราบแล้วยังอยากจะไปเยี่ยมชมในสังฆาตมหานรก อีกหรือ)

๔.๒.๔ เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน โรรวมหานรก

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “โรรวมหานรก” ที่มาในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (หมวดศาสนาจักร) ไตรภูมิโลกวิจิตรจินดกถา กรมศิลปากรจัดพิมพ์และเผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเนื้อเรื่อง “โรรวมหานรก” ดังต่อไปนี้

“โรรวมหานรก”^{๑๕}

อันดับนั้นถึง “โรรวมหานรก” โรรวมนรกอันเป็นนรกอันดับที่ ๔ มีสัญญาณ ๔ เหลี่ยมกว้างแลยวั้นได้ ๑๐๐ โยชน์ มีประตู ๔ ประตูเหมือนกัน

ภายในนั้นเต็มไปด้วยต้นบัวทั้งหลาย นับด้วยแสน แล้วไปด้วยเหล็ก รุ่งเรืองเป็นเปลวเพลิง บัวเหล็กทั้งหลายนั้นต้นใหญ่ ๆ ดาซไปด้วยหนามอันหนา หนามมากหนามชัฏ สัตว์นรกนั้นอยู่ในต้นบัวนั้นต้นละคนๆ บางคนมีกายท่อนเบื้องบนจมอยู่ในต้นบัวนรก เห็นแต่ท่อนข้างบาทา บางคนเห็นแต่ท่อนข้างศีรษะ ข้างบาทานั้นจมอยู่ในต้นบัวนรก บางทีเห็นแต่เพียงสะเอว บางทีเห็นแต่มือครึ่งหนึ่งเท้าครึ่งหนึ่ง บางทีเห็นแต่ตัวอยู่ครึ่งหนึ่ง แลข้างหนึ่งนั้นจมอยู่ในต้นบัวนรก เปลวเพลิงนั้นใหญ่ท่วมทั้งกาย แล้วก็วูบเข้าไปในทวารทั้ง ๔ เปลวเพลิงนั้น วูบเข้าไปในหูเบื้องขวา ตลอดออกมาโดยช่องหูเบื้องซ้าย เปลวเพลิงวูบเข้าไปในช่องหูเบื้องซ้าย ตลอดออกมาโดยช่องหูเบื้องขวา วูบเข้าทางปาก ตลอดออก ทางทวารหนัก วูบเข้าทางทวารเบื้องต่ำ ตลอดขึ้นมาทางปาก สัตว์นรกทั้งหลายนั้นได้ความลำบากเวทนาแสนสาหัสยิ่งนัก ร้องไห้ปริเทวนาการรำไรอยู่ที่ต้นบัวนรกนั้นเป็นช้านาน ครั้นได้ ๔๐๐๐ ปี โรรวมหานรกนั้น แต่ละวันๆ ในโรรวมหานรก ครั้นได้ ๕๗ โกฎกับ ๖๐ แสนปี ในโลกมนุษย์นี้

^{๑๔} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, ๒๕๔๕, หน้า ๘๓-๘๔.

^{๑๕} ดูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ. ๙), โลกทิปนี, หน้า ๓๑-๓๒.

ใช่แต่เท่านั้น บุรุษผิดเมียท่านผู้อื่นนั้นก็ดี ผู้หญิงที่มีได้สันโดษด้วยสามี นอกใจสามีนั้นก็ดี บุคคลที่จับเอาสัตว์เป็นๆ มาโยนเข้ากองเพลิงนั้นก็ดี บุคคลที่ด่าว่าตัดพ้อสมณพราหมณ์นั้นก็ดีคนเหล่านี้ ย่อมไปตกโรรวมหานรก ทนทุกข์เวทนาอยู่ในนรกนั้น โดยนัยแสดงมานั้น

พ้นจากโรรวมหานรกออกมาแล้ว ก็ตกในนรกทั้งหลาย ๕๖ อันเป็นบริวารแห่งโรรวมหานรกนั้นอีกเล่า กรรมยังมีสิ้น พ้นจากนรกเบื้องต่ำแล้วก็ตกระๆ ขึ้นมาทุกขุมๆ ตกหลุมใหญ่แล้วตกหลุมอันเป็นบริวารโดยลำดับ ๆ กัน พ้นข้างนรกแล้ว เศษบาปนั้นก็ให้บังเกิดเป็นเปรต เป็นสัตว์เดรัจฉาน พ้นนั้นแล้วเศษบาปยังมีสิ้น มาบังเกิดขึ้นในมนุษย์ ก็เป็นคนอนาถา กำพร้าญาติกา หาที่พึ่งบ่อมีได้ เชิญใจไร้ทรัพย์ มาตรการจะได้ทรัพย์อันบิดามารดาวงศ์ญาติทั้งปวงให้ทรัพย์สมบัติทั้งปวงนั้นก็หมด จะสิ้นจะฉิบหายด้วยอันอันตรายต่าง ๆ บ่มีอาจจะรักษาทรัพย์สมบัติทั้งปวงไว้ได้ด้วยอำนาจเศษบาปที่ตนได้กระทำไว้นั้น^{๑๖}

สรุปความว่า เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “โรรวมหานรก” โรรวมหานรก หมายถึง มหานรกที่เต็มไปด้วยเสียงร้องครวญคราง เหล่าสัตว์ที่อุบัติเกิดในมหานรกนี้ ย่อมได้รับทุกข์เวทนาโทษแสนสาหัสสุดจะประมาณ ตลอดเวลาในนรกขุมนี้ จะได้ยินแต่เสียงร้องครวญครางอย่างน่าสมเพช เวทนายิ่งนัก ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวโรรวมหานรกนี้ ต้องเสวยทุกข์เวทนาในดอกบัวเหล็ก คือ นอนคว่ำหน้าอยู่กลางดอกบัวเหล็กนรกอันใหญ่โต ศีรษะมิดเข้าไปในดอกบัวแค่คาง ส่วนหางปลายเท้าจมมิดเข้าไปในดอกบัวเหล็กแค่ข้อเท้า มือทั้งสองข้างกางออก มือจมมิดเข้าไปในดอกบัวเหล็ก แล้วเปลวไฟก็พลันปรากฏขึ้นเผาไหม้ดอกบัวเหล็กพร้อมสัตว์นรกนั้น ต้องเสวยทุกข์เวทนาอยู่อย่างนี้ จนกว่าจะถึงอายุขัยตายไปจากนรกขุมนี้^{๑๗}

เกณฑ์อายุขัยของสัตว์นรกในโรรวมหานรกนี้มีประมาณ ๔,๐๐๐ ปี ซึ่งเทียบกับเวลาของโลกมนุษย์ คือ เวลา ๒๓๔ ล้านปี เท่ากับ ๑ วัน ๑ คืน (ในนรก) เมื่อสัตว์นรกในโรรวมหานรกมีอายุประมาณ ๔,๐๐๐ ปี เท่ากับ ๙๓๖,๐๐๐ ล้านปี บนโลกมนุษย์ (ท่านเมื่อทราบแล้วยังอยากจะไปเยี่ยมชมในโรรวมหานรกไหม)

๔.๒.๕ เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน มหาโรรวมหานรก

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “มหาโรรวมหานรก” หรือ “ชาลโรรวมหานรก” ที่มาในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (หมวดศาสนาจักร) ไตรภูมิโลกวิจิตรจินตนิพนธ์ กรมศิลปากร จัดพิมพ์และเผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเนื้อเรื่อง “มหาโรรวมหานรก” ดังต่อไปนี้

^{๑๖} กรมศิลปากร, วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (ไตรภูมิโลกวิจิตรจินตนิพนธ์), หน้า ๕๓๖-๕๓๘.

^{๑๗} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, ๒๕๔๕, หน้า ๘๔-๘๕.

“มหาโรรวมหานรก”^{๑๘} (ชาลโรรวมหานรก)

อันดับนั้นถึง “มหาโรรวมหานรก” มหาโรรวมหานรกอันเป็นนรกอันดับที่ ๕ มีสัญญาณ ๔ เหลี่ยมกว้างแลยาวนั้นได้ ๑๐๐ โยชน์ มีพื้นแลฝาปิดผนังทั้ง ๔ ด้านนั้นแล้วไปด้วยเหล็กหนา ๙ โยชน์ๆ รุ่งเรืองไปด้วยเปลวเพลิง มีประตู ๔ ประตูเหมือนกัน

ภายใน“มหาโรรวมหานรก”นั้นเต็มไปด้วยบัวเหล็กทั้งหลาย งอกขึ้นเนื่องแน่นกันไปไม่มีระหว่าง มีหนามอันมากแน่นหนา บัวแต่ละต้นๆ มีสัตว์นรกอยู่ละคน มีเปลวเพลิงติดขึ้นมาแต่เบื้องต่ำ บังเกิดขึ้นแต่แผ่นดินเหล็ก มีเสียงอันพิลึกดังคึกๆ เรื่องโรจน์ดีขึ้นไปถึงสัตว์นรกแล้ว ก็เผาสัตว์นรกทั้งหลายนั้นให้รุ่งเรืองเป็นเปลวเพลิง แดงไปทั่วทั้งกาย สัตว์นรกทั้งหลายนั้นมีอาทอนทานอยู่ได้ ก็ร้องไห้ ร้องคราง มีเสียงอันพิลึก ดิ้นๆ รนๆ อยู่ที่ดินบัวเหล็กน่าสังเวชเพทนายิ่งนัก ดิ้น ๆ พลัดตกมาจากต้นบัวเหล็กนั้น ก็มาต้อศาสดราแห่งนายนิรยบาล นายนิรยบาลทั้งหลายคอยอยู่ข้างล่างนั้นก็ แหวงด้วยหอกและฉมวก ตีด้วยไม้ค้อนเหล็กอันใหญ่ทำลายกระบาลศีรษะแลสมองกระดูกแห่งสัตว์นรกทั้งหลายนั้น ให้แหลกเหลวเรียวยาวกระจัดกระจายไป สัตว์นรกบางจำพวกนั้นก็ยกมือขึ้นไหว้ปโลบ นายนิรยบาลจะให้หัดโทษ นายนิรยบาลเร่งพิโรธไม่ปราณีปราศรัย ตีลงได้ด้วยไม้ค้อนเหล็กอันใหญ่ๆ ประดังลง ศีรษะแตกมีสมองไหลออกมา ครวนาตุกระดูกแสนที่ในหม้ออันบุคคลด้อยให้แตกนั้น ตายแล้วก็กลับเป็นขึ้นเล่า บางจำพวกนั้นตระหนกตกใจ หนีนายนิรยบาลขึ้นไปตามกำแพงเหล็กจะให้พ้น นายนิรยบาลทั้งหลายก็ลุกขึ้นร้องทวาดว่า มึงจะขึ้นไปข้างไหนเหว่ย ขึ้นไปกำแพงนั้นต้องการอะไรชีวะ คุกคามแล้วก็ไล่ติดตามมาด้วยฉับพลัน ทนแล้วก็ตีด้วยไม้ค้อนเหล็กใหญ่ๆ ไม่ปราศรัยปราณี ตีจนอัฐิแห่งสัตว์นรกนั้น แผลกเหลวเป็นจุณ สัตว์นรกทั้งหลายนั้น เสวยทุกข์เวทนามันหยาบช้าทารุณ ตายไปแล้วก็กลับเป็นขึ้นมาเล่าทนทุกข์เวทนามันสิ้นกาลช้านาน ๔๐๐ ปี นับด้วยปีในมหาโรรวมหานรกนั่นเอง แต่ละวันๆ ในมหาโรรวมหานรกนั้นคนาปีในมนุษย์ได้ ๒๓๐ ปี กับ ๔๐ แสนปี

มีคำปจฉาว่า สัตว์เหล่านี้แต่ปางก่อนได้กระทำอกุศลกรรมอันใด? วิสัชนาว่า สัตว์นรกทั้งหลายเหล่านี้ แต่ปางก่อนเป็นคนบาปหยาบช้า หาความกรุณาแก่สัตว์มิได้ ย่อมตีศีรษะแห่งดิรัจฉาน และศีรษะแห่งมนุษย์อันมีชาติเสมอกัน ไม่มีความกรุณาเลย ลุอำนาจแก้วธกเจตนา ถ้าเห็นว่ายังไม่กระทำกาลกิริยา ก็ตีแล้วตีเล่า กระหน่ำซ้ำเติมไปให้สัตว์ดิรัจฉานแลมนุษย์นั้นถึงแก่ความตายจนได้ กรรมอันนี้แหละให้ผล จึงมาทนทุกข์เวทนามันแสนสาหัสหนักหนา อยู่ในมหาโรรวมหานรกดังพรรณนามาฉะนี้

^{๑๘} ดูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ. ๙), *โลกทิปนี*, หน้า ๓๓-๓๔.

สัตว์ในมหาโรรวมหานครนั้น บางจำพวกมีตัวอันเต็มไปด้วยควัน ควันนั้นอบเข้าไปในช่องหู ช่องตา ช่องจมูก ปากแลทวารหนัก ทวารเบา เฝากายแห่งสัตว์นรกทั้งหลายนั้นให้สุกไป มีครุณาดุจขนมอันบุคคลหนึ่ง อาศัยด้วยกรรมอันใดเล่า? วิสัชนาว่า สัตว์ทั้งหลายเหล่านี้ แต่ปางก่อนเป็นคนหยาบข้าหาความกรุณาแก่สัตว์มิได้ ย่อมใส่ไฟให้ควันไฟอบ เข้าไปในช่องปล่องหนู ปล่องงูเหลือม แลโพรงจะกวด แล้วก็ถือศาดราวุธจ้องอยู่ คอยตีแทง ทูตสัตว์ทั้งปวงอันทนควันมิได้ แลออกมาขึ้นให้สิ้นชีวิต ผลกรรมอันนี้แลส่งให้ จึงลงมาทนทุกเวทนาในมหาโรรวมนรก ควันอบเข้าไปตามทวารทั้ง ๙ เฝากายให้สุกไปด้วยประการฉะนี้ ใช่แต่เท่านั้น บุคคลที่ลักของแห่งพระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสงฆ์เจ้า ลักของแห่งอุปัชฌาย์อาจารย์ สมณพราหมณ์ ลักเองก็ดี ใช้ให้ผู้อื่นก็ดี คนเหล่านี้ย่อมไปตกในมหาโรรวมหานครควันอบเข้าไปในทวารทั้ง ๙ ดังกล่าวมาแล้วนั้น

พ้นจากมหาโรรวมหานครแล้ว ก็ตกในบิรवारแห่งมหาโรรวมนรกนั้นเล่า กรรมยังมีสัน พ้นนั้นแล้วก็ตกกระขึ้นมาทุกขุมๆ ตกในขุมใหญ่แล้ว ตกขุมที่เป็นบิรवार สิ้นข้างนรกแล้ว เศษบาปก็ให้ขึ้นมากเกิดเป็นเปรต เป็นสัตว์ดิรัจฉาน เศษบาปยังมีสัน พ้นนั้นแล้วก็มาบังเกิดเป็นคนกำพรว้า อนาถาหาที่พึ่งบ่อมิได้ ไร้ทรัพย์อัปปัญญา อาศัยเศษบาปที่ตนได้กระทำนั้นอันอานวยผล^{๑๙}

สรุปความว่า เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “มหาโรรวมหานคร” มหาโรรวมหานครหมายถึง มหานรกที่เต็มไปด้วยเสียงร้องครวญครางมากมาย เหล่าสัตว์ที่อุบัติเกิดขึ้นในมหานรกขุมนี้ ย่อมถูกลงโทษด้วยวิธีอันแสนจะทรมานเป็นอย่างยิ่ง ทำให้ต้องร้องโอดโอยครวญครางเสียงดังกระหึ่มมากมายยิ่งนัก คือ มากกว่าโรรวมหานคร ฉะนั้นนรกขุมนี้ จึงมีชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า “ซาลโรรวมหานคร” หมายถึง มหานรกที่เต็มไปด้วยเสียงร้องครวญครางเพราะเปลวไฟ^{๒๐}

เกณฑ์อายุขัยของสัตว์นรกในมหาโรรวมหานครนี้มีประมาณ ๘,๐๐๐ ปี ซึ่งเทียบกับเวลาของโลกมนุษย์ คือ เวลา ๘,๒๑๖ ล้านปี เท่ากับ ๑ วัน ๑ คืน (ในนรก) เมื่อสัตว์นรกในมหาโรรวมหานครมีอายุประมาณ ๘,๐๐๐ ปี เท่ากับ ๗๓,๗๒๘,๐๐๐ ล้านปี บนโลกมนุษย์ (ท่านเมื่อทราบแล้วยังอยากจะไปเยี่ยมชมในมหาโรรวมหานครไหม)

๔.๒.๖ เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน ตาปมหานรก

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “ตาปมหานรก” ที่มาในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (หมวดศาสนาจักร) ไตรภูมิโลกวิจิตรยถกถา กรมศิลปากรจัดพิมพ์และเผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเนื้อเรื่อง “ตาปมหานรก” ดังต่อไปนี้

^{๑๙} กรมศิลปากร วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (ไตรภูมิโลกวิจิตรยถกถา), หน้า ๕๓๘-๕๔๐.

^{๒๐} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, ๒๕๔๕, หน้า ๘๕-๘๖.

“ตาปมหารก”^{๒๑}

อันดับนั้นถึง “ตาปมหารก” ตาปมหารกอันเป็นนรกอันดับที่ ๗ มีสัญญาณ ๔ เหลี่ยมกว้าง แลยว้นันได้ ๑๐๐ โยชน์ มีพื้นแลผาปิดผนังทั้ง ๔ ด้านนั้นแล้วไปด้วยเหล็กหนา ๙ โยชน์ รุ่งเรืองไปด้วยเปลวเพลิง มีประตู ๔ ประตูเหมือนกัน

ภายใต้“ตาปมหารก”นั้น สะพรั่งไปด้วยหลาวเหล็กนั้น นับด้วยหมื่นเป็นอันมาก แต่ละเล่มๆ นั้นใหญ่ประมาณเท่าลำตาล นายนิรบาลทั้งหลายย่อมจับเอาสัตว์นรกทั้งปวงนั้นขึ้นเสียบไว้บนหลาวเหล็ก แต่ละคนๆ หลาวเหล็กเสียบสองเล่มก็มี สามเล่มก็มี ดิ้นๆ รนๆ สุดที่จะทนจะทน พื้นที่จะอดจะกลั้น จะลำบากแต่ด้วยหลาวเหล็กเสียบเท่านั้นหาบมิได้ ไฟอันบังเกิดขึ้นแต่แผ่นดินเหล็กนั้น มีเสียงอันพิลึกดังคึกๆ สะเทือนรุ่งโรจน์โชติการสูงขึ้นไป ไหม้สรีรกายแห่งสัตว์นรกทั้งหลายนั้นให้รุ่งเรืองไปด้วยเปลวเพลิง ดิ้นได้อยู่แต่เมื่อแต่เท้า ตัวนั้นเสียบแน่นตรึงตรายอยู่กับหลาวเหล็ก มีครุวนาดูจเนื้ออันเสียบไม้ แล้วแลอย่างไ้เนื้อถ่านเพลิงสัตว์นรกทั้งหลายนั้นได้รับความลำบากเวทนาหยาบช้ากล้าแข็งสุดที่จะอดทนล้นเหลือเปลวเพลิงเผาเนื้อนั้นให้สุกไปทั้งกาย เมื่อเนื้อในสรีรกายแห่งสัตว์นรกทั้งหลายสุกสำเร็จแล้ว ประตูนรกทั้งหลายก็เปิดออกเองทั้ง ๔ ด้านสุนัขทั้งหลายตัวใหญ่ๆ เท่าช้างสาร มีฟันเป็นเหล็กก็เล่นเข้าไปตามประตูนรกกัดเนื้อแห่งสัตว์ทั้งหลายนั้นกินเป็นอาหาร สิ้นเลือดสิ้นเนื้อยังเหลืออยู่แต่ร่างกระดูกเปล่า สัตว์นรกทั้งหลายนั้นตายไปแล้วต้องลงนรกพดมาเย็นๆ ก็กลับเป็นขึ้นมาอีกเล่า มีเนื้อมีเลือดบริบูรณ์ขึ้นเหมือนเก่า นายนิรบาลก็กลับเอาขึ้นเสียบไว้ที่ปลายหลาวเหล็กเพลิงที่เผาเนื้อให้สุก สุนัขตัวใหญ่เท่าช้างสาร ก็กัดเนื้อกินเป็นอาหารอีกเล่า ทนทุกข์เวทนาอยู่เช่นนี้ได้ถึง ๑๖,๐๐๐ ปี ในตาปมหารกนั้น แต่ละวันๆ ในตาปมหารกนั้น คณาดได้ ๙๒๑ โกฎ กับ ๖๐ แสนปี ในมนุษย์โลกนี้

มีคำปจฺฉาว่าสัตว์เหล่านี้แต่ปางก่อนได้กระทำอกุศลกรรมเป็นประการใด? วิสัชนาว่าสัตว์ทั้งหลายเหล่านี้ แต่ปางก่อนเป็นคนใจบาปหยาบช้าหาความกรุณาแก่สัตว์บมิได้จับเอาเนื้อแลสุกร เป็ด ไก่ เป็นต้น มาเสียบด้วยหลาวเหล็กแล้วปิ้งขึ้นทั้งเป็น บางทีมัดแล้วโยนเข้าไปในไฟ เผาให้สุกแล้วก็กินเป็นอาหารปราศจากกรุณา กรรมอันนี้แลติดตามให้ผล จึงไปทนทุกข์เวทนาหยาบช้ากล้าแข็งสุดที่จะอดจะกลั้น ดุจพรรณนามาฉะนี้

^{๒๑} ดูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ. ๙), *โลกทิปนี*, หน้า ๓๔-๓๕.

บุคคลบางจำพวกที่เฝ้าป่าเฝ้าอุทยาน ให้เนื้อแลสุกร แลสัตว์อันมีชีวิตทั้งปวงพลอยตายนั้น ก็ดี บุคคลอันจุดเพลิง เผาบ้าน คนเหล่านี้ ย่อมลงไปทนทุกขเวทนา สูดยากสุดลำบากอยู่ในตาปนรก ดังแสดงมานั้น ครั้นพ้นจากตาปนรกแล้ว กรรมยังมีสืบก็ตกระขึ้นมาทุกขุมๆ พ้นข้างนรกแล้วก็มาบังเกิดเป็นเปรต พ้นจากเปรต เป็นสัตว์ดิรัจฉาน แล้วขึ้นมาบังเกิดเป็นคนอายุน้อย โรคพยาธิมาก เป็นคนอุบาทว์จัญไร ไร้ทรัพย์อัปปัญญา ด้วยเศษบาป ที่ตนกระทำนั้นติดตามตกแต่งให้ผล^{๒๒}

สรุปความว่า เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “ตาปนมหานรก” ตาปนมหานรก หมายถึง มหานรกที่ทำให้สัตว์เร่าร้อน เหล่าสัตว์ที่เกิดในตาปนมหานรกนี้ย่อมได้รับทุกขโทษ โดยวิธีการถูกย่างให้ได้รับความเล้าร้อน และนรกขุมนี้มีความเล้าร้อนเป็นอย่างยิ่ง ชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์นรกในตาปนมหานรกนี้ ย่อมถูกนายนิรยบาลบังคับขับไล่ให้ขึ้นไปบนปลายหลาวเหล็ก ซึ่งใหญ่เท่าต้นตาล รุ่งโรจน์โชตินาการแดงฉานด้วยเปลวไฟ แล้วเสียบตนเองอยู่บนปลายหลาวนั้น ซึ่งมีเปลวไฟพุ่งขึ้นในภายใต้ไหม้เผาผลาญสังหารสัตว์นรกเป็นนิจนิรันดร์^{๒๓}

เกณฑ์อายุขัยของสัตว์นรกในตาปนมหานรกนี้มีประมาณ ๑๖,๐๐๐ ปี ซึ่งเทียบกับเวลาของโลกมนุษย์ คือ เวลา ๑๘๔,๒๑๒ ล้านปี เท่ากับ ๑ วัน ๑ คืน (ในนรก) เมื่อสัตว์นรกในตาปนมหานรกมีอายุประมาณ ๑๖,๐๐๐ ปี เท่ากับ ๒,๙๔๗,๓๙๒,๐๐๐ ล้านปี บนโลกมนุษย์ (เมื่อทราบแล้วท่านทั้งหลายยังอยากจะไปในตาปนมหานรกอีกหรือ)

๔.๒.๗ เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน มหาตาปนมหานรก

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “มหาตาปนมหานรก” ที่มาในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (หมวดศาสนจักร) ไตรภูมิโลกวิจิตรกถา กรมศิลปากรจัดพิมพ์และเผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเนื้อเรื่อง “มหาตาปนมหานรก” ดังต่อไปนี้

“มหาตาปนมหานรก”^{๒๔}

อันดับนั้นถึง “มหาตาปนมหานรก” มหาตาปนมหานรกอันเป็นนรกอันดับที่ ๗ มีสัญญาณ ๔ เหลี่ยมกว้างแลยาวนานได้ ๑๐๐ โยชน์ มีพื้นแลฝาปิดผนังทั้ง ๔ ด้านนั้นแล้วไปด้วยเหล็กหนา ๙ โยชน์ๆ รุ่งเรืองไปด้วยเปลวเพลิง มีประตู ๔ ประตูเหมือนกัน

สัตว์ทั้งหลายอันไปบังเกิดในนรกขุมนั้น นายนิรยบาลทั้งหลายถือเครื่องศาสตราวุธต่าง ๆ ไล่ตีเมฆทพติ ต้อนให้ป็นขึ้นไปบนภูเขาใหญ่ สัตว์นรกทั้งหลายนั้นอุตสาหะปีนป่ายขึ้นไป อาศัยด้วยความกลัวมีกำลัง แต่เขาขึ้นไปถึงยอดภูเขา ก็มีลมนรกเป็นพายุใหญ่ พัดมาโดยรอบ ลมนรกนั้นพัดกล้า

^{๒๒} กรมศิลปากร, วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (ไตรภูมิโลกวิจิตรกถา), หน้า ๕๔๒-๕๕๓.

^{๒๓} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, ๒๕๔๕, หน้า ๘๖-๘๗.

^{๒๔} ดูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ. ๙), โลกทิปนี, หน้า ๓๕-๓๖.

ยิ่งนักเหลือกำลังที่สัตว์นรกทั้งหลายจะหยุดยั้งจะทรงตัวบนภูเขานั้นได้ สัตว์นรกทั้งหลายนั้นก็กลับศีรษะลงเบื้องต่ำ โหนหกลลงมาจากยอดภูเขาในขณะนั้น แต่พอตกลงมายังมีทันที่จะถึงพื้นดิน หลาวเหล็กอันใหญ่เท่าลำตาล ก็ผุดขึ้นดาษขึ้นคอยรับอยู่สะพรั่ง เสียบร้อยกรซกายแห่งสัตว์นรกทั้งหลาย นั้น จำเดิมแต่ศีรษะตราบเท่าตลอดออกทางทวารดุจพิลึกสาหัสสาครรจ์ สัตว์นรกแต่ละคนๆ นั้นแต่ล้วนรุ่งเรืองเป็นเปลวเพลิง เผาเนื้อ เผาเลือด เผาภายในตัวออกมา เพลิงที่แผ่นดินเหล็กนั้น ดิดขึ้นรุ่งโรจน์โชตินาการ ไหม้ภายนอกตัวเข้าไป ไฟภายในกับไฟภายนอกกระทบประจวบกัน ตัวสัตว์นรกทั้งหลายนั้นทนทุกข์เวทนาอยู่ฉะนี้ เป็นช้านานได้ประมาณกึ่งอันตรกัป

อันตรกัปนั้นเป็นประการใด? อธิบายว่า จับเดิมแต่มนุษย์ทั้งหลายนี้มีอายุได้ ๑๐ ปี แลอายุจำเริญขึ้นไปๆ ถึงอสัณโฆส แล้วมีความประมาท อายุถอยน้อยลงมาๆ จนอายุได้ ๑๐ ปี นั้นชื่อว่าอันตรกัป ๑ แลอายุแห่งสัตว์นรกในมหาตปนรานั้น มีกำหนดได้กึ่งอันตรกัป

มีคำปฐาว่า สัตว์นรกทั้งหลายเหล่านี้ แต่ปางก่อนได้กระทำอกุศลกรรมเป็นประการใด? วิสัชนาว่า สัตว์ทั้งหลายเหล่านี้ แต่ปางก่อนเป็นพญาบ้าง เป็นมหาอำมาตย์บ้าง มีจิตร้ายกาจหยาบช้าย่อมฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ให้เสียสัตว์อันมีชีวิตด้วยหลาวเหล็กแล้ว ให้ยกทุ่มเข้าในกองเพลิง บางทีก็มัดย่างไว้กับแดด ให้ตายในแดดกระทำการนั้นหยาบช้ำหาความกรุณาแก่สัตว์มิได้อาศัยด้วยผลกรรมอันนี้ ชัดให้จึงมาทนทุกข์เวทนาอยู่ในหลาวเหล็ก หลาวเหล็กเสียเปลืองไหม้ท่อมไปทั้งกรซกายจุจพรรณนามานันไ้แต่เท่านั้นบุคคลอันเป็นมิจฉาทิฎฐิ ถือผิดเป็นชอบนั้นก็ยอมไปทนทุกข์เวทนาอยู่ในมหาตปนรกดังแสดงมานั้น พ้นจากมหาตปนรานั้นแล้ว ถ้าเป็นนิยตมิจฉาทิฎฐิ ก็ตกลงไปในอเวจีนรก ทนทุกข์เวทนาอยู่ในอเวจี ตราบสิ้นกำหนดอายุนั้นแล้วก็ไปตกในโลกันตนรกอีกเล่า มีอายจกตนขึ้นพ้นจากนรกนั้นได้ เหตุว่าโทษนิยตมิจฉาทิฎฐินั้นหนักกว่าโทษทั้งปวง ถ้าสัตว์นั้นเป็นมิจฉาทิฎฐิ เป็นอนิยตไม่ถือว่าเป็นเที่ยงเป็นแท้ พ้นจากมหาตปนรานั้นแล้วก็จะตกระกันขึ้นมาทุกๆ ชุมๆ

พ้นข้างนรกแล้วก็ไปบังเกิดเป็นเปรต เป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นอสุรกาย พ้นจากนั้นก็บังเกิดเป็นคนชั่ว พิกลวิปริต เสียหู เสียตา เป็นง่อย เป็นเปลี้ย เป็นกำพรวด อนาคตา พยาธิโรครามีมาก แล้วก็มักพลัดพรากจากที่รักที่ใคร่เป็นคนเชื่องใจ ไร้ทรัพย์ ด้วยอำนาจเศษบาปที่ตัวได้กระทำไว้แล้วนั้น^{๒๕}

สรุปความว่า เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “มหาตปนรอก” มหาตปนรอกหมายถึง มหานรกที่เต็มไปด้วยความร้อนอย่างมากมายเหลือประมาณ เหล่าสัตว์ที่อุบัติเกิดขึ้นในมหานรกกี้ ย่อมได้รับทุกข์อันเกิดจากความร้อนแรงแห่งกองไฟนรกเป็นที่สุด ได้รับทุกข์เพราะความร้อนเหลือประมาณ ไม่มีความร้อนที่ไหนจักเปรียบปานกับความร้อนในนรกขุมนี้ ความเป็นอยู่ของเหล่าสัตว์ใน มหาตปนรอกนี้มีชีวิตอยู่ภายในนรกซึ่งแลดูน่ากลัวหนักหนา ทั้งลึกทั้งกว้าง มีกำแพงเหล็กถูกเป็นไฟ ภายใต้กำแพงนั้น มีภูเขาเหล็กถูกเป็นไฟตั้งอยู่เป็นลูกๆ ตามพื้นข้างๆ ภูเขานั้น มี

^{๒๕} กรมศิลปากร, วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (ไตรภูมิโลกวินิจยกลา), หน้า ๕๔๒-๕๔๓.

ขวากเหล็กแหลมคมปักเรียงรายอยู่เหนือพื้นเหล็กแดงซึ่งร้อนแรงด้วยไฟมากมาย นายนิรยบาลทั้งหลายมีมือถืออาวุธ หอก ดาบ เป็นต้น ซึ่งลุกแดงด้วยไฟไล่ที่มแห่งสัตว์เช่นนี้ เหล่าสัตว์ก็พากันกลัววิ่งหนีขึ้นไปบนภูเขานรก แล้วก็มีลมกรดอันร้อนแรงพัดมาด้วยกำลังแห่งลมมรณ ให้สัตว์นั้นพลัดตกลงจากยอดเขา ตกลงมาถูกขวากหนามในเบื้องล่างเสียบร่างกายทะลุเลือดแดงฉาน ส่งเสียงร้องครวญครางด้วยความหวาดเสียวเจ็บปวดยิ่งนัก ถูกไหม้ถูกเผาไหม้อย่างนี้ จนกว่าจะสิ้นอายุขัยตายไปจากนรกขุมนี้^{๒๖}

เกณฑ์อายุขัยของสัตว์นรกในมหาตปมหานรกนี้มีประมาณ ครึ่งอันตรกัป (เมื่อทราบแล้วท่านทั้งหลายยังอยากจะไปในตปมหานรกอีกหรือ)

๔.๒.๘ เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน อวิจิมหานรก (อเวจีมหานรก)

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “อวิจิมหานรก” (อเวจีมหานรก) ที่มาในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (หมวดศาสนาจักร) ไตรภูมิโลกวิชัยยกถา กรมศิลปากรจัดพิมพ์และเผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเนื้อเรื่อง “อวิจิมหานรก” (อเวจีมหานรก) ดังต่อไปนี้

“อวิจิมหานรก” (อเวจีมหานรก)^{๒๗}

อันดับนั้นถึง “อวิจิมหานรก” อวิจิมหานรกอันเป็นนรกอันดับที่ ๘ มีสัญญาณ ๔ เหลี่ยมกว้างแลยวนั้นได้ ๑๐๐ โยชน์ มีพื้นแลผาปิดผนังทั้ง ๔ ด้านนั้นแล้ว ปรากฏดุจเมืองอันใหญ่แวดล้อมด้วยกำแพงเหล็ก หนาได้ ๙ โยชน์ รุ่งเรืองไปด้วยเปลวเพลิง มีประตู ๔ ประตูเหมือนกัน

ในอวิจิมหานรก รุ่งเรืองไปด้วยเปลวเพลิงมิได้รู้เหือดเลยสิ้นทั้งกลางวันกลางคืน สัตว์ในอวิจิมหานรคนั้นแต่ละคนๆ หลาวเหล็กร้อยซึ่งกาย ๔ เล่ม ๕ เล่ม ๖ เล่ม ๗ เล่ม ๘ เล่ม ๙ เล่ม ๑๐ เล่ม มีอาจไหวกายติงกายได้ สัตว์ในอวิจิมหานรกบางจำพวก ถ้ายืนก็ยืนซึ่งอยู่ตราบเท่าสิ้นอายุ ถ้านั่งก็นั่งซึ่งอยู่ ถ้านอนก็นอนซึ่งอยู่ ถ้าเอนก็เอนซึ่งอยู่ตราบเท่าสิ้นอายุ เพลิงนั้นไหม้ท่วมไปทั้งกรซกาย ทนทุกขเวทนาสาหัส จะตายก็มีตายด้วยอำนาจอุตุกรรมรักษาไว้ สัตว์นรกบางจำพวกนั้นก็พันออกไปจากหลาวเหล็ก แลไปเห็นประตูนรคนั้นเปิดออก ก็สำคัญว่าตนนั้นจะได้พ้นทุกข์แล้วรูกันวิ่งไปถึงที่ใกล้ประตู ประตูนั้นก็ปิดเข้า จะออกไปมิได้ก็ร้องไห้ร้องคราง ดิ้นๆ รนๆ อยู่ในเปลวอัคคี บางทีประตูข้างปัจฉิมทิศเปิดออก บางทีข้างอุดรทิศ ครั้นสัตว์นรกรู่วิ่งไปถึงที่ใกล้ ประตูนั้นก็เปิดเข้าดังเก่า แลอายุสัตว์ทั้งหลายอันทนทุกขเวทนาในอวิจิมหานรก ยืมนานยิ่งนัก มีกำหนดได้วิภูฏฐายีอสงไขยกับ ๑

^{๒๖} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, ๒๕๔๕, หน้า ๘๗-๘๘.

^{๒๗} ดูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ. ๙), โลกทิปนี, หน้า ๓๖-๔๒.

มีคำปฐกฐาว่า สัตว์เหล่านี้แต่ปางก่อนได้กระทำกุศลกรรมเป็นประการใด? วิสัชนาว่า สัตว์ทั้งหลายเหล่านี้ แต่ปางก่อนนั้นได้กระทำอาจิณกรรม ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเป็นเนืองนิตย์กาล อาศัยอาจิณกรรมนี้ให้ผล จึงลงมาทนทุกขเวทนาในอวิจิมหานรกอายุยืนนานถึงวิวัฏฏฐายีอสงไขยกับ ๑ ใช้แต่เท่านั้น บุคคลอันกระทำอทินนาทานเป็นอาจิณกรรมนั้นก็ดี กระทำกาเมสุมิฉฉาจารเป็นอาจิณกรรมนั้นก็ดี กล่าวคำมุสาโกหกมายาเป็นอาจิณกรรมก็ดี ส้องเสพสุราแลเมรัยเป็นอาจิณกรรมนั้นก็ดี คนเหล่านี้ย่อมตกในอเวจีมหานรก ทนทุกขเวทนาเป็นช้านานดุจพรรณมานั้น

ใช้แต่เท่านั้น บุคคลอันเป็นพญา มิได้ตั้งอยู่ในยุติธรรม มากด้วยโลภเจตนายอมเที่ยวไปตีบ้านตีเมือง กระทำให้เสนาโยธาล้มตายเป็นอันมากนั้น ก็ยอมไปทนทุกขเวทนาในอวิจิมหานรก ทนทุกขเวทนาดังแสดงมาแล้วนั้น

ใช้แต่เท่านั้น บุคคลอันประทุษร้ายแก่ท่านที่เป็นสัปบุรุษมากไปด้วยศีลคุณ สมาธิคุณ ปัญญาคุณนั้นก็ดี บุคคลอันประทุษร้ายแก่ท่านอันได้ธรรมวิเศษมีพระโสดาเป็นต้นนั้นก็ดี คนเหล่านี้ยอมไปตกในอเวจีมหานรก ทนทุกขเวทนา ดังแสดงมาแล้วหลัง

แลบุคคลอันกระทำปัญจกัณทรกรรมทั้ง ๕ ประการ คือ ปิตุฆาต ฆ่าบิดาเสียประการ ๑ มาตุฆาต ฆ่ามารดาเสียประการ ๑ อรหันตฆาต ฆ่าพระอรหันต์เสียประการ ๑ โลหิตตูปบาท กระทำให้เลือดห่อบังเกิดขึ้นในพระวรกายแห่งสมเด็จพระพุทธเจ้าประการ ๑ สังฆเภท กระทำให้สงฆ์ผิดแผกแตกทำลายจากกัน ตั้งแต่ฝ่ายละ ๔ รูป ขึ้นไปประการ ๑ บุคคลอันกระทำปัญจกัณทรกรรมทั้ง ๕ ประการนี้ แต่อันใดอันหนึ่งก็ดี สิ้นชีวิตแล้วก็ยอมลงไปทนทุกขเวทนาในอวิจิมหานรก

ใช้แต่เท่านั้น บุคคลอันถือเอาสิ่งของแห่งพระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสงฆ์เจ้านั้นก็ดี บุคคลอันถือมิฉฉาทุชฎี ลัทธิภายนอกพระศาสนานั้นก็ดี คนเหล่านี้ย่อมตกในอวิจิมหานรกเหมือนกัน นิยมฉฉาทุชฎินั้น บางทีก็ตกในมหาตปนรกก่อน ทนทุกขเวทนาอยู่ในมหาตปนรคนั้น สิ้นกำหนดอายุแล้วก็ตกลงไปในอวิจิมหานรก สิ้นกำหนดอายุในอวิจิมหานรกแล้วก็ออกไปตกในโลกกันตนรก บางทีก็ตกในโลกกันตนรก บางทีก็ตกในอวิจิมหานรกก่อน ภายหลังจึงไปตกในโลกกันตนรก ประการหนึ่ง พระอรธรรคถาจารย์เจ้าวิสัชนา ว่าบุคคลทั้งปวงอันล่องลงสัตว์โลกให้หล่มหลงด้วยพ้อนรำ แลถ้อยคำอันเหลวไหลละ มีได้เป็นประโยชน์นั้น ย่อมไปตกอยู่ในประเทศข้างหนึ่งแห่งอวิจิมหานรก ทนทุกขเวทนาเป็น สาหัสสาครรจ์ อาการที่ร้องไห้ครางนั้น มีครุณาดูจดังว่าจะขับจะร้องอาการที่เพื่องโหม่ทนมิดได้ แลวิ่งเต้นไปๆ มาๆ นั้น มีครุณาดูจดังว่าจะพ้อนจะรำ เมื่อตัวอยู่ในมณูษย์นั้น ขับร้อง รำ พ้อน ล่องลงสัตว์โลกให้หล่มหลงด้วยอาการฉันใด ก็โหม่อยู่ด้วยอาการฉันนั้น^{๒๘}

^{๒๘} กรมศิลปากร, วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (ไตรภูมิโลกวินิจฉยกลา), หน้า ๕๔๓-๕๔๕.

สรุปความว่า เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “อวิจิมหานรก” (อเวจีมหานรก) หมายถึง มหานรกที่ปราศจากคลื่น คือความบางเบาแห่งความทุกข์ เหล่าสัตว์ที่อุบัติเกิดในมหานรกขุมนี้ ย่อมได้รับทุกข์โทษอย่างหนักที่สุด เพราะระหว่างเปลวไฟและความทุกข์ไม่มีว่างแม้แต่สักนิดเลย ในมหานรกนี้ไม่มีการหยุดพักแม้แต่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง สัตว์นรกต้องได้รับความทุกข์อย่างหนักอยู่เสมอตลอดเวลา ชีวิตความเป็นอยู่ของเหล่าสัตว์ในมหานรกขุมนี้ ย่อมมีความทุกข์ทรมานแสนสาหัสสุดจะพรรณนา เพราะนรกขุมนี้เป็นนรกขุมใหญ่ที่สุด กว้างใหญ่กว่าบรรดามหานรกทั้งหมดแลดูน่ากลัว เป็นเมืองใหญ่ ล้อมรอบด้วยกำแพงเหล็กอันรุ่งโรจน์ด้วยเปลวไฟ ภายในมีเปลวไฟร้อนระอุ ไหม้สัตว์นรกอยู่เนืองนิตย์ ทั้งกลางวันและกลางคืนไม่มีว่างเว้นเลย จำนวนสัตว์นรกขุมนี้มีมากกว่านรกขุมอื่น ๆ แออัดยัดเยียดกันอยู่ ทั้งการเสวยทุกข์ในมหานรกนี้ ก็แตกต่างกันไปหลายอิริยาบถ เช่น เคยทำบาปอกุศลกรรมในอิริยาบถเดิน ก็ต้องทนทุกข์อยู่ในอิริยาบถเดิน เป็นต้น รวมความว่า เคยทำบาปทำกรรมอะไรเอาไว้ก็ต้องได้รับผลของกรรมอย่างนั้น และได้รับผลจนกว่าจะถึงอายุขัยตายไปจากนรกขุมนี้^{๒๙}

เกณฑ์อายุขัยของสัตว์นรกในอวิจิมหานรกนี้มีประมาณ ๑ อันตรกัป (เมื่อทราบแล้วท่านทั้งหลายยังอยากจะไปในอวิจิมหานรกอีกหรือ)

๔.๓ วิเคราะห์เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมในอุสสุทนรก ๑๒๘ ขุม

ศึกษาวิเคราะห์เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมในอุสสุทนรก ๑๒๘ ขุม คือ ๑. คุณนรก ๒. กุกกุนรก ๓. อสิปัตตนรก ๔. เวตตรณินทินรก เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมในอุสสุทนรก ๑๒๘ ขุม มีเนื้อหารายละเอียด ดังต่อไปนี้

อุสสุทนรก^{๓๐}

อุสสุทนรก ล้อมรอบเป็นบริวารมหานรก ๘ ขุม ขุมหนึ่ง ๆ มีอุสสุทนรกล้อมรอบเป็นบริวารชั้นนอก ๑๖ ขุม จึงรวมเป็นอุสสุทนรกทั้งหมด ๑๒๘ ขุม โดยมีเนื้อหาตามจำนวนดังต่อไปนี้

๑. ล้อมรอบ “สัญญาขีวมหานรก”	มีจำนวน ๑๖ ขุม
๒. ล้อมรอบ “กาฬสุตตมหานรก”	มีจำนวน ๑๖ ขุม
๓. ล้อมรอบ “สังฆาฏมหานรก”	มีจำนวน ๑๖ ขุม
๔. ล้อมรอบ “โรรัมมหานรก”	มีจำนวน ๑๖ ขุม
๕. ล้อมรอบ “มหาโรรัมมหานรก”	มีจำนวน ๑๖ ขุม
๖. ล้อมรอบ “ตาปนมหานรก”	มีจำนวน ๑๖ ขุม

^{๒๙} พระพรหมโมลี (วิลาศ ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, ๒๕๔๕, หน้า ๘๘-๘๙.

^{๓๐} ดุรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาศ ญาณวโร ป.ธ. ๙), โลกทิปนี, หน้า ๔๖-๔๗.

๗. ล้อมรอบ “มหาตปนมหานรก” มีจำนวน ๑๖ ชุม

๘. ล้อมรอบ “อเวจีมหานรก” มีจำนวน ๑๖ ชุม

รวมเป็นยมโลกนรกทั้งหมด ๑๒๘ ชุม

ในที่นี้จักขอกล่าวถึงอุสสุทฺถนรกเพียง ๔ ชุม ซึ่งล้อมรอบเป็นบริวารในทิศบูรพาของมหานรกชุมที่ ๑ (สัณฺฑิมหานรก) เท่านั้น เพราะอุสสุทฺถนรกในทิศอื่นๆ ก็ดี และที่ล้อมรอบเป็นบริวารในมหานรกชุมอื่นๆ ก็ดี ก็มีชื่อเหมือนกัน จะต่างกันแต่เพียงโทษหนักเบาเท่านั้นอุสสุทฺถนรกทั้ง ๔ ที่ล้อมรอบเป็นบริวารมหานรกหรือนรกชุมใหญ่^{๓๑} ซึ่งมีชื่อตามลำดับดังต่อไปนี้

๔.๒.๑ เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน คุณนรก

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “คุณนรก” ที่มาในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (หมวดศาสนาจักร) ไตรภูมิโลกวิจิตรกถา กรมศิลปากรจัดพิมพ์และเผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเนื้อเรื่อง “คุณนรก” ดังต่อไปนี้

“คุณนรก”^{๓๒}

คุณนรกนั้นเต็มไปด้วยคุณอันตั้งอยู่ยาวนานได้กับ ๑ เหม็นร้ายกาจยิ่งนัก อาวุธไปด้วยหมูหนอนใหญ่ๆ เท้าตาลก็มี ประมาณเท้าเรือโกลนก็มี ปากเต็มไปด้วยเข็ม น้าพิลึก สะพริงกล้วนักหนา ขณะเมื่อนายนิรยบาลทั้งหลายจับเอาสัตว์นรกผูกเท้าเข้าให้มัน แล้วแขว้งลงไปในขุมนรกอันเต็มไปด้วยคุณนั้น หมูหนอนทั้งหลายก็เข้าแวดล้อมสรีรกายแห่งสัตว์นรกทั้งหลายโดยรอบ เจาะหนังให้ขาดทะลุลงไปแล้วก็ฟอนกินมังสะโลหิตแห่งสัตว์นรกนั้นเป็นอาหาร หนอนบางจำพวกนั้นก็ทะยานเข้ากัดหนังและเนื้อให้ทะลุโปรง แล้วก็คลานเข้าไปภายใน บางจำพวกก็คลานเข้าไปโดย मुखวาร กินตับไต ปอด ม้าม หัวใจไส้ช้อยแลไส้ใหญ่เป็นอาหารกลุ่มกัด กลุ่มกิน สันเนื้อ สันเลือด สันปอด สันไส้ช้อยไส้ใหญ่ แล้วมีหน้าซ้าเจาะกระดูกกินสมอง กระดูกอีกเล่า สัตว์นรกทั้งหลายนั้นทุกขเวทนาแสนสาหัสหนักหนา อาศัยกรรมอันใด? วิสัชนาว่า สัตว์เหล่านี้แต่ปางก่อน ย่อมจับสัตว์เป็น ๆ มาทิ้งลงในหลุมขุด จับเอาสัตว์เป็น ๆ มาทิ้งลงในขุมเปลือกถม ให้สัตว์ทั้งหลายจมนตาย กระทำกรรมฉะนี้จึงมาตกคุณนรกทนทุกขเวทนาดังพรรณนามานี้แล บุคคลอันตระหนี่ลามก เห็นว่าลามกจะบังเกิดแก่สงฆ์ เข้าใจว่าลามกนั้นจะได้แก่บุคคลผู้ใดผู้หนึ่ง ก็เข้าปองเข้าเสียมิให้ลามกนั้นบังเกิดแก่สงฆ์ มิให้ภิกษุบุคลิคนั้นได้ลามก บุคคลนั้นห้ามลามกสงฆ์ ห้ามลามกบุคลิก บุคคลจำพวกนี้แลตายแล้วย่อมไปตกคุณนรก ทนทุกขเวทนาจุจพรรณามาแล้ว บุคคลที่เป็นพญาแลอำมาตย์ (เป็นอาทิ) มีจิตอันร้ายกาจหยาบ

^{๓๑} พระพรหมโมลี (วิลาศ ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, ๒๕๔๕, หน้า ๙๐.

^{๓๒} ดูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาศ ญาณวโร ป.ธ. ๙), โลกทิปนี, หน้า ๔๗-๔๘.

ข้า ย่อมผูกมัดรัดตัวสัตว์ดิรัจฉานแลมนุษย์อันหาความผิดบ่มีได้นั้นด้วยเครื่องผูกเครื่องจำ กระทำมิให้ไหวกายได้แล้วให้เหลือบึง ตะขบ แมลงป่อง แลงูกัด ให้ได้รับความลำบากเวทนา หาความกรุณาบ่มีได้ พญาแลอำมาตย์ ผู้มีอชฌาย์มากไปด้วยพยาบาล กระทำกรรมร้ายกาจหยาบข้าเห็นปานฉะนี้ ย่อมไปตกในคุณรทนทุกขเวทนาดุจเดียวกัน^{๓๓}

สรุปความว่า เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมในอุสสุทนรก (คุณรท) นรกบริวารที่ตั้งอยู่ใกล้กับมหานรก ลำดับที่ ๑ มีชื่อว่า คุณรท สัตว์นรกทั้งหลายครั้งพ้นทุกข์โทษจากมหานรกขุมใหญ่แล้ว หากเศษบาปกรรมยังไม่สิ้นก็เคลื่อนออกไปรับทุกข์โทษอยู่ในอุสสุทนรก นรกขุมนี้ ที่มีชื่อว่า “คุณรท” ต่อไป

“คุณรท” หมายถึง ในคุณรทนี้เต็มไปด้วยหมู่หนอนเป็นอันมาก ซึ่งแต่ละตัวมีปากแหลมดังเข็ม มีลำตัวอ้วนพีใหญ่เท่าช้างสาร แลดูน่าเกลียดน่ากลัวยิ่งนัก เมื่อเห็นสัตว์นรกตกมาถึงคุณรทนี้แล้ว หนอนยักษ์นั้นก็แสดงอาการดีใจ เข้าล้อมกายสัตว์นั้น แล้วพากันกัดกินเนื้อและกระดูกสัตว์นรกนั้น สัตว์นรกต้องเสวยทุกขเวทนาอยู่ในคุณรทนี้จนกว่าจะสิ้นกรรมที่ทำไว้^{๓๔}

“คุณรท” เป็นนรกบริวารของมหานรกใหญ่ ๘ ขุมๆ หนึ่ง มีอยู่ ๔ ทิศ ดังนั้นในนรกใหญ่ ๑ ขุม จึงมี “คุณรท” ทิศละ ๑ ขุม รวมเป็น ๔ ขุม เมื่อรวมขุมใหญ่แล้วจึงมี “คุณรท” ทั้งสิ้น ๓๒ ขุม

๔.๒.๒ เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน กุกกุลนรก

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “กุกกุลนรก” ที่มาในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (หมวดศาสนาจักร) ไตรภูมิโลกวิจิตรกถา กรมศิลปากรจัดพิมพ์และเผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเนื้อเรื่อง “กุกกุลนรก” ดังต่อไปนี้

“กุกกุลนรก”^{๓๕}

แลอุสสุทนรกที่ชื่อว่า กุกกุลนรกอยู่ที่ ๒ นั้น เต็มไปด้วยเถารึงอันร้อนร้าย สัตว์นรกทั้งหลายอันขึ้นไปจากคุณรทนั้น แลไปถึงเถารึงก็สำคัญว่าที่โน้นเป็นลานกว้างขวางนักหนา ถ้าไปอยู่ที่โน้นเห็นจะมีความสุขสบาย สำคัญฉะนี้แล้ว ก็วิ่งมาสู่นรกเถารึง แต่พอวิ่งไปถึงก็จมลงไปในเถารึงอันร้อนกล้า ดิ้นอยู่ในเถารึงจนตัวสุกยับย่อยเป็นจุนไป มีครุวนาดูจแบ่งอันบุคคลทำให้แหลกละเอียดสัตว์เหล่านี้แต่ปางก่อนได้กระทำอกุศลกรรมเป็นประการใด ? วิสัชนาว่า สัตว์เหล่านี้แต่ปางก่อนเป็นคนใจบาปหยาบข้า ย่อมจับเอาสัตว์อันมีชีวิตทั้งลงในกองดินอันร้อน ทั้งลงในหลุมอันร้อนพันวิสัยที่จะอด

^{๓๓} กรมศิลปากร, วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (ไตรภูมิโลกวิจิตรกถา), หน้า ๕๔๖-๕๔๗.

^{๓๔} พระพรหมโมลี (วิลาศ ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, หน้า ๙๐-๙๑.

^{๓๕} ดูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาศ ญาณวโร ป.ธ. ๙), โลกทิปนี, หน้า ๔๘.

กลั่นกระทำให้สัตว์นั้นถึงแก่ความตายในกองหลุมอันร้อน แลกองดินอันร้อน กรรมนี้แลให้ผล จึงมาทนทุกข์เวทนาตกในนรกเถาร้าง มีตัวอันย่อยยับไปประดุจแป้งอันละเอียด เห็นปานฉะนี้ ใช้แต่เท่านั้น สมณะหาสืบล้มได้ กระทำดุจมีศีล บริโภคจตุปัจจัยอันหายกทั้งหลายให้ด้วยศรัทธา สมณะผู้ศีลเหล่านี้ไปตกนรกเถาร้าง เสวยทุกข์เวทนาดังนั้น

บุคคลอันตระหนี่พระธรรมตัวรู้ธรรมอันใดอันหนึ่งอยู่ ครั้นมีผู้มาขอเล่าขอเรียนก็อำเสียมิได้บอกได้กล่าวด้วยคิดว่าถ้าเราบอกธรรมให้แก่ผู้นี้ ผู้นี้รู้ธรรมรู้ธรรมแล้ว ก็จะครอบงำอำยิเรกคงรู้อยู่แต่เรานี้แหละดี รู้แพร่ไปแล้วจะดีอะไร คนตระหนี่ธรรมดังนี้ ก็ย่อมไปตกกุกุลนรก (นรกเถาร้าง) ทนทุกข์เวทนาเหมือนกัน^{๓๖}

สรุปความว่า เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมในอุสสุทนรก (กุกกุลนรก) นรกบริวารอุสสุทนรก ลำดับที่ ๒ มีชื่อว่า “กุกกุลนรก” สัตว์นรกทั้งหลายครั้งพ้นทุกข์โทษจาก “คูณนรก” แล้ว หากเศษบาปกรรมยังไม่สิ้นก็เคลื่อนออกไปรับทุกข์โทษอยู่ในอุสสุทนรก นรกขุมนี้ ที่มีชื่อว่า “กุกกุลนรก” ต่อไป

“กุกกุลนรก” หมายถึง นรกนี้เต็มไปด้วยเถาร้างซึ่งรุ่มร้อนสำหรับเผาสัตว์ทั้งหลายให้ได้รับทุกข์เวทนาอย่างแรงกล้า สัตว์นรกทั้งปวง เมื่อถูกเถาร้างอันร้อนแรงเผาสุริระให้ย่อยยับละเอียดเป็นจุณไป ย่อมได้รับทุกข์เวทนาแสนสาหัส เศษบาปกรรมยังไม่สิ้นตราบไต่ก็ต้องตายๆ เป็นๆ สัตว์นรกต้องเสวยทุกข์เวทนาอยู่ใน “กุกกุลนรก” นี้จนกว่าจะสิ้นกรรมที่ทำไว้^{๓๗}

“กุกกุลนรก” เป็นนรกบริวารของมหานรกใหญ่ ๘ ขุมๆ หนึ่ง มีอยู่ ๔ ทิศ ดังนั้นในนรกใหญ่ ๑ ขุม จึงมี “กุกกุลนรก” ทิศละ ๑ ขุม รวมเป็น ๔ ขุม เมื่อรวมขุมใหญ่แล้วจึงมี “กุกกุลนรก” ทั้งสิ้น ๓๒ ขุม

๔.๒.๓ เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน อสิปัตตนรก

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “อสิปัตตนรก” ที่มาในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (หมวดศาสนาจักร) ไตรภูมิโลกวิจิตรยถา กรรมศิลปการจัดพิมพ์และเผยแพร่พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเนื้อเรื่อง “อสิปัตตนรก” ดังต่อไปนี้

^{๓๖} กรรมศิลปการ, วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (ไตรภูมิโลกวิจิตรยถา), หน้า ๕๔๗-๕๔๘.

^{๓๗} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, หน้า ๙๑.

“อสิปัตตนรก” ^{๓๘}

แลอุสสุทธรกที่ชื่อว่า อสิปัตตนรกอยู่ที่ ๓ นั้น อยู่ภายนอกนรกเฝ้าร้องออกมาประกอบด้วย ไม่นรกทั้งหลายล้วนมีใบเป็นหอกเป็นดาบดาซแน้นหนา ปราภฏแกสัตว์นรกทั้งหลายนั้นประดังว่า สวนอุทยานอันสนุกเต็มไปด้วยไม้มะม่วง สัตว์นรกทั้งหลายอันขึ้นได้จากนรกเฝ้าร้องนั้น ความร้อน เบียดเบียนพันวิสัย แลไปเห็นไม้ทั้งหลายเหล่านั้น ก็สำคัญว่า อัมพวันอุทยานเข้าใจว่าไปที่นั่นจะได้ ความสบาย ก็ชวนวิ่งเข้าไปในป่าไม้นรกแต่พอวิ่งไปถึง ลมจำพวกหนึ่งก็พัดมา กำลังลมนั้นกล้า มีเสียง อันพิลึก พัดดังคึกๆ หอบหวนตัดขวันใบไม้นั้นให้ขาดให้ตกเนืองๆ ลงมาในอากาศมิได้ขาดสาย ใบไม้ทั้งหลายเหล่านั้น เมื่อตกลงมาจากขวันก็กลีบกลายเป็นดาบคมกล้าสามารถฟันฟาดกรชากายแห่งสัตว์ นรกทั้งหลายเหล่านั้น ให้ขาดเป็นท่อนน้อยใหญ่ขึ้นน้อยขึ้นใหญ่ ตกถูกศีรษะ ศีรษะขาด ตกถูกมือ มือ ขาด ตกถูกเท้า เท้าขาด ตกถูกคอ คอขาด สัตว์นรกรก็ร้องคระครืดหวีดหวาด ลำบากเวหนานี้สาหัส สาครรรจ์ บางทีนั้นวิ่งขึ้นไปตามกำแพงเหล็กอันแวดล้อมป่าไม้นรก ด้วยสำคัญในใจว่าจะไปให้พ้น แต่พอขึ้นไปถึงพื้นเบื้องบนกำแพงเหล็ก ขวากกรตก็เกิดขึ้นแน่นหนาดาบดาซบาดเท้าให้ขาดกระเด็น ออกไปให้เป็นชิ้นน้อยขึ้นใหญ่ สัตว์นรกทั้งหลายนั้นทรงตัวอยู่บ่มีได้ก็ล้มลงถูกขวากกรตอีกเล่า ขวาก กรตทั้งหลายบาดกายนั้นให้ขาดเป็นช่องน้อยช่องใหญ่สุนัขตัวใหญ่ๆ เท้าข้างสารก็ตระหง่านเข้าพืดแห่ กันเข้ากัดกินเนื้อกินเลือด เสียงร้องเสียงครางนั้นไม่ห่างไม่เหือด ไม่สงบสัจแต่สักเพลานกตะกรุม แร้ง กา อันมีปากเหล็ก ตัวใหญ่เท่าเรือนเกวียนก็จิกทั้ง สับเสี้ยว เจาะจุมูก ลูกตา ลากลิ้น ลากไส้ ตับ ไต เนื้อ หัวใจ ปอด ม้าม กินเป็นอาหาร ยังเหลืออยู่แต่ร่างกระดูกเปล่า กรรมยังมีสิ้นตายไปแล้วก็กลับ เป็นขึ้นมาอีก ทนทุกขเวทนาสืบต่อไป อาศัยกรรมอันใด? วิสัชนาว่า แต่ชาติก่อน สัตว์เหล่านี้เป็นคน บาบหยาบข้าทนต์ทุกขยิ่งนัก มีแต่เวลาอาฆาต เป็นเบื้องหน้ายกเสนาโยธาทั้งปวงไปสู่ยุทธภูมิแล้ว ก็รบ ฟุ้ง ฆ่าฟันตีฆ่ากัน ด้วยหอกดาบ แหวนหลาว ทั้งปวง กรรมที่รบฟุ้ง ฆ่าฟันกันนั้นแลให้ผล จึงมาทนทุกขเวทนาในอสิปัตตนรกเห็นปานฉะนี้ ^{๓๙}

สรุปความว่า เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมในอุสสุทธรก (อสิปัตตนรก) นรกบริวาร-อุสสุทธรก ลำดับที่ ๓ มีชื่อว่า “อสิปัตตนรก” สัตว์นรกทั้งหลายครั้งพ้นทุกข์โทษจาก “กุกกุนนรก” แล้ว หากเศษบาปกรรมยังไม่สิ้นก็เคลื่อนออกไปรับทุกข์โทษอยู่ในอุสสุทธรก นรกขุมนี้ ที่มีชื่อว่า “อสิปัตตนรก” ต่อไป

^{๓๘} ตูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ. ๙), โลกทิปนี, หน้า ๔๘-๔๙.

^{๓๙} กรมศิลปากร วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (ไตรภูมิโลกวินิจฉยภดา), หน้า ๕๔๘-๕๔๙.

“อสิปัตตนรก” หมายถึง นรกขุมนี้มีต้นมะม่วงใหญ่ ซึ่งมีใบตกครีมน้อยหลากหลาย แลดูประหนึ่งสวนอุทยานอันอันกว้างใหญ่ ครั้นสัตว์นรกทั้งหลายผู้มีกรรมยังไม่สิ้นหลุดออกมาจาก “กุกกุพนรก” แลเห็นสวนมีต้นไม้ซึ่งตนไม่เคยเห็นมานาน ต่างก็ตั้งใจเข้าไปนั่งนอนภายใต้ร่มมะม่วงนั้นก็แสดงความเป็นมะม่วงนรกให้ปรากฏ คือ มีลมกรรมพัดมาอย่างแรง แล้วใบมะม่วงที่ตกครีมนก็กลายเป็นดอกเป็นดาบอันคมกล้า หลุดร่วงลงมาถูกกายาแห่งสัตว์นรกทำให้เป็นแผลเหวอะหวะ บางทีก็ขาดเป็นท่อนๆ เมื่อได้ประสบการณอันไม่คาดฝันเช่นนี้ สัตว์นรกเหล่านั้นต่างก็เผ่นหนีออกจากที่นั้นอย่างเร็ว ในขณะนั้นก็ให้บังเกิดอัศจรรย์ ปรากฏว่ามีกำแพงเหล็กมีเปลวไฟลุกแดง ชำแรกปฐพีผุดขึ้นมาขวางหน้าเอาไว้ สัตว์นรกทั้งหลายซึ่งมีบาดแผลเต็มไปทั่วร่าง เลือดแดงฉานวิ่งวนเวียนไปมา ครานั้นก็มีสุนัขนรกร่างกายใหญ่โตเท่าช้างสาร วิ่งมาขบกัดกินเลือดเนื้อแห่งสัตว์นรกจนเหลือแต่กระดูก นอกจากนั้นยังมีแร้งนรกซึ่งมีปากเป็นเหล็ก ตัวโตเท่าประมาณเท่าเกวียนเท่ารถพาดกันโฉบเฉี่ยวยื้อแย่งจิกทิ้งเนื้อสัตว์นรกฉีกกินเป็นอาหาร หากกรรมยังไม่สิ้นตราบใด สัตว์นรกต้องเสวยทุกขเวทนาอยู่ใน “อสิปัตตนรก” นี้จนกว่าจะสิ้นกรรมที่ทำไว้^{๔๐}

“อสิปัตตนรก” เป็นนรกบริวารของมหานรกใหญ่ ๘ ขุม ๆ หนึ่ง มีอยู่ ๔ ทิศ ดังนั้นในนรกใหญ่ ๑ ขุม จึงมี “อสิปัตตนรก” ทิศละ ๑ ขุม รวมเป็น ๔ ขุม เมื่อรวมขุมใหญ่แล้วจึงมี “อสิปัตตนรก” ทั้งสิ้น ๓๒ ขุม

๔.๒.๔ เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน เวตตรณีนทีนรก

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “เวตตรณีนทีนรก” ที่มาในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (หมวดศาสนาจักร) ไตรภูมิโลกวิจิตรจินดากา กรมศิลปการจัดพิมพ์และเผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเนื้อเรื่อง “เวตตรณีนทีนรก” ดังต่อไปนี้

“เวตตรณีนทีนรก” ^{๔๑}

แลอุสสุทฺถนรกที่มีนามปรากฏชื่อว่า เวตตรณีนทีนรกอยู่ที่ ๔ นั้น เต็มไปด้วยน้ำเค็มอันขังอยู่นานสิ้นกับหนึ่งขอบน้ำดาซไปด้วยเครื่องหวาย บนผิวนั้นดาซไปด้วยขวากกรด ไกลออกไปข้างละโยชน์ๆ สัตว์นรกทั้งหลายอันพ้นจากอสิปัตตนรกแล้วมีความอยากน้ำเป็นกำลัง แลไปเห็นเวตตรณีนทีนรคนั้น สำคัญว่าเป็นสระโบกขรณีดีใจว่าจะได้กินน้ำสบาย ขวนวิ่งไปเฉพาะหน้าแม่น้ำเวตตรณีสอดุด ขวากกรดเข้าก็มีเท้าอันขาดล้มลงบนขวากกรด ขวากกรดก็บาดกายขาดเป็นช่องน้อยใหญ่ เป็นขึ้นน้อยขึ้นใหญ่ สัตว์นรกร่วงมาข้างหลัง เห็นเพื่อนต้องขวานกรด ก็สะดุ้งตกใจกลัวหยุดอยู่มิได้วิ่งไป นายนิรยบาลทั้งหลายก็ตีด้วยไม้ค้อนเหล็กอันใหญ่ๆ ขับให้วิ่งทนทานมิได้ กลัวนายนิรยบาลก็วิ่งไปอีกเล่า สอดุดขวากกรดเข้าก็มีเท้าอันขาดล้มลงที่ขวากกรด มีกายขาดเป็นช่องๆ เป็นขึ้นๆ ออกไปเหมือนกัน

^{๔๐} พระพรหมโมลี (วิลาศ ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, หน้า ๙๒-๙๓.

^{๔๑} ดูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาศ ญาณวโร ป.ธ. ๙), โลกทิปนี, หน้า ๔๙-๕๒.

นายนิรยบาลทั้งหลายกระทำโศกโศกด้วยไม้ค้อนเหล็กอันใหญ่ๆ ผูกสัตว์นรกทั้งหลายร้องไห้ดิ้นรนๆ จนสลบอยู่ในโลหิตแห่งอาตมากายขาดเป็นท่อนๆ ขึ้นๆ มีครุฑนาคราชขึ้นเนื้ออันบุคคลเชือดแล้วแลกกองไว้เหนือเตียง ตายแล้วก็กลับฟื้นขึ้นมาเล่า บางทีนายนิรยบาลทั้งหลายแทงด้วยหอกแหลมคมวกให้ลำบาก แล้วก็จับตัวขว้างลงไปใต้เครื่องหว่ายอันมีอยู่ริมขอบน้ำ สัตว์นรกทั้งหลายก็ลงไปดิ้นอยู่ที่เครื่องหว่าย นามหว่ายทั้งหลายนั้นแต่ล้วนคมดุจคมกรวด บาดกรรกายแห่งสัตว์นรกทั้งหลายนั้น ให้ขาดเป็นชิ้นน้อยชิ้นใหญ่ทนมทุกขเวทนาแสนสาหัส พ้นจากนามหว่ายแล้วก็พลัดตกลงไปลงถูกหลาวเหล็ก หลาวเหล็กรับอยู่ภายใต้้นั้น แต่ละเล่มๆ ใหญ่เท่าลำตาลเสียบแต่ศีรษะตลอดออกทางทวาร ร้อยแต่ทวารตลอดออกไปทางสมอง มีครุฑนาคราชปลา อันบุคคลเสียบไม้แล้วแลอย่างไว้ พ้นจากหลาวเหล็กนั้นแล้ว ก็ตกลงไปถูกใบบัวรดอยู่ภายใต้หลาวเหล็กนั้นเล่า บักรดทั้งหลายก็บาดซึ่งกายแห่งสัตว์นรกทั้งหลายนั้นให้ขาดเป็นท่อนน้อยท่อนใหญ่ ทนมทุกขเวทนาเป็นช้านาน พ้นจากบัวรดแล้วก็ตกลงไปในน้ำเค็ม ลอยอยู่ในน้ำเค็มนั้นแสนร้อนนักหนา ลอยไปลอยมาตามกระแส น้ำ นายนิรยบาลทั้งหลายยืนอยู่ริมฝั่งคอยแทงด้วยหอกแลด้วยคมวก ฟุ้งด้วยแหลนหลาวแลหอกขัด ยิ่งด้วยปืนกำซาบ แทงดุจแทงปลา บางทีนายนิรยบาลทั้งหลายก็เอาเบ็ดเหล็กอันใหญ่เกี่ยวปากสัตว์นรกทั้งหลายนั้น แล้วก็ลากขึ้นมาซึ่งลงไว้กับแผ่นดินเหล็ก เอาก้อนเหล็ก ใส่เข้าไปในปาก ก้อนเหล็กแดงนั้นก็ไหม้แต่ลาคอเข้าไปตลอดถึงสมอง แล้วก็กลิ้งเข้าไปในท้อง ไหม้ไส้น้อยไส้ใหญ่ ตับไตทั้งปวงแล้วก็ก้อนเหล็กแดงนั้นก็ออกมาตามทวารเบื้องต่ำ อาศัยกรรมอันใด? วิสัชนาว่า แต่ก่อนนั้นสัตว์เหล่านั้นเป็นสมณะหาศีลปฏิบัติ กระทำอาการดุจมีศีล บริโภคซึ่งจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานปัจจัยอันบุคคลให้ด้วยศรัทธา อาศัยโทษที่กระทำโกหกหลอกลวงเขาให้เห็นว่ามีศีลนั้นขัดให้ จึงมาตกเวตรณีนที่นรก ทนมทุกขเวทนา อันหนึ่งบุคคลอันฆ่าสัตว์ในน้ำ เป็นต้นว่าเต่าแลปลานั้นก็ดีบุคคลจับสัตว์เป็นๆ มาผัดน้ำมัน จับเอาสัตว์เป็นๆ มาเคี้ยวน้ำร้อนนั้นก็ดีย่อมไปตกเวตรณีนที่นรกเหมือนกัน

สัตว์นรกบางจำพวกนั้นกลืนก้อนเหล็กแดงหลายครั้งหลายหน แล้วนายนิรยบาลก็ถามว่า มึงจะปรารถนาสิ่งอันใด? สัตว์นรกก็บอกว่า ข้าพเจ้าอยากน้ำพังกาลัง ยมบาลได้ฟังก็จับเอาสัตว์นั้นผูกมือผูกเท้า ซึ่งออกไว้ด้วยหลักเหล็กให้นอนหงายแล้ว ก็เอาเบ็ดเหล็กเกี่ยวปากลากออกไว้คนหนึ่ง คนหนึ่งก็เอาน้ำเหล็กอันเดือดพล่านเทลงในปากสัตว์นรกนั้นได้รับความลำบากแสนสาหัส น้ำเหล็กนั้นไหม้ปากและลาคอให้ขาด แล้วก็ไหลเข้าไปไหม้เนื้อหัวใจ ตับ ไต ไส้พุงให้ขาดเป็นชิ้นๆ ออกมาโดยทวารเบื้องต่ำอาศัยกรรมอันใด? วิสัชนาว่า สัตว์เหล่านี้เมื่อเป็นมนุษย์นั้น ย่อมเอามูตรขำ มูตรมั่ว มูตรของคนใส่ลงในข้าวปลาอาหาร ขนม ของกินทั้งปวง แล้วก็ให้ผู้อื่นบริโภค บางคาบก็เอาน้ำอันเหม็นเน่าอันเจือด้วยยาพิษนั้นให้ท่านผู้อื่นกินผลกรรมอันนั้นแลชัดให้นายนิรยบาลจึงเอาน้ำเหล็กอันเดือดพล่านกรอกปากทนมทุกขลำบากเห็นปานฉะนี้

ใช้แต่เท่านั้น บุคคลอันกินเหล้าเมาสุราเมรายนั่นก็ดี สมณะหาศีลบมิได้นั้นก็ดี ย่อมไปกินน้ำ เหล็กแดงอันเดือดพล่าน ทนทุกขเวทนาเหมือนกัน

นักปราชญ์พึงรู้ว่า นรกใหญ่หนึ่งๆ นั้น มีอุสสุทนรก ๔ ชุม ดังแสดงมานี้ อยู่ทุก ๆ ด้าน แสดงแต่ ๔ ชุมก็เหมือนดังแสดงสืบด้วยกัน เหตุว่านรกทั้งหลายนั้นมีประเภทกรรมกรรมเหมือนกันกับ นรก ๔ ชุมที่แสดงมานี้ นักปราชญ์พึงรู้ทั่วไปในอุสสุทนรกสิ้นทั้ง ๑๒๘ ชุม ตามนัยที่แสดงในขุมนี้

เกิด^{๔๒}

สรุปความว่า เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมในอุสสุทนรก (เวตตรณีนทีนรก) นรกบริวาร อุสสุทนรก ลำดับที่ ๓ มีชื่อว่า “เวตตรณีนทีนรก” สัตว์นรกทั้งหลายครั้งพ้นทุกข์โทษจาก “อสิปัตต-นรก” แล้ว หากเศษบาปกรรมยังไม่สิ้นก็เคลื่อนออกไปรับทุกข์โทษอยู่ในอุสสุทนรก นรกขุมนี้ ที่มีชื่อว่า “เวตตรณีนทีนรก” ต่อไป

“เวตตรณีนทีนรก” หมายถึง นรกขุมนี้ เป็นสถานที่ที่เต็มไปด้วยน้ำเค็มน้ำแสบตั้งอยู่ชั่ว กัป มีเครือหวายหนามเหล็กหนามล้อมอยู่โดยรอบขอบเขต ในท่ามกลางนั้นปรากฏเป็นดอกปทุม หลากหลาย ครั้นสัตว์นรกทั้งหลายผู้มียกรรมยังไม่สิ้นหลุดออกมาจาก “อสิปัตตนรก” แลเห็นเข้าแล้วก็เข้าใจว่าเป็นแม่น้ำอันเย็นสนิทน่าอาบ น่าดื่มจัก ต่างก็ดีใจ หวังจะอาบดื่มกินให้สบาย วิ่งมาโดยเร็ว พอมาถึงก็รีบกระโจนลงไปเครือหวายเหล็กซึ่งคมเหมือนหอกเหมือนดาบ ก็บาดร่างกายทำให้เป็นแผล ในน้ำเค็ม สัตว์นรกทั้งหลายย่อมได้รับทุกข์เวทนาทั้งเจ็บทั้งแสบ แล้วก็เกิดเปลวไฟลุกไหม้เผาทั้งเป็นๆ ทั้งที่อยู่ในน้ำ ใบบัวเหล็กแดงอันคมนั้นก็บาดร่างกายเขาขาดวิน ทำให้เจ็บแสบทั้งเนื้อทั้งตัวแสนสาหัส ดิ้นรนทรมานทรมานประจวบปลากลุกทุบหัว เท่านั้นยังไม่พอยังถูกนายนิรยบาลซึ่งมีมือถือหอกแหลนหลาวจ้วงแทงเอา ครั้นแล้วนายนิรยบาลก็เอาเบ็ดนรกเกี่ยวลากขึ้นมาบังคับให้นอนหงายเหนือแผ่นเหล็กแดง แล้วเอาหลาวเหล็กงัดปากให้อ้าขึ้น เอาก้อนเหล็กซึ่งกำลังลุกแดงใส่เข้าไปในปาก พอถึงปากก็ไหม้ ตกถึงคอและท้องก็ไหม้ไฟใหญ่ย่อยก็ทะลักออกมา สัตว์นรกร้องครวญคราง ครานั้นนายนิรยบาลก็เอาน้ำ ทองแดงที่กำลังร้อนเดือดพล่านมารอกลงในปากสัตว์นรก พอถึงปากก็ไหม้ ตกถึงคอและท้องพัง พินาศไฟใหญ่ย่อยก็ทะลักออกมา ต้องเสวยทุกข์เวทนาจนกว่าจะสิ้นกรรมที่ทำมา หากกรรมยังไม่สิ้น トラบใด สัตว์นรกต้องเสวยทุกข์เวทนาอยู่ใน “เวตตรณีนทีนรก” นี้จนกว่าจะสิ้นกรรมที่ทำไว้^{๔๓}

“เวตตรณีนทีนรก” เป็นนรกบริวารของมหานรกใหญ่ ๘ ชุมๆ หนึ่ง มีอยู่ ๔ ทิศ ดังนั้นใน นรกใหญ่ ๑ ชุม จึงมี “เวตตรณีนทีนรก” ทิศละ ๑ ชุม รวมเป็น ๔ ชุม เมื่อรวมขุมใหญ่แล้วจึงมี “เวตตรณีนทีนรก” ทั้งสิ้น ๓๒ ชุม

^{๔๒} กรมศิลปากร วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (ไตรภูมิโลกวินิจฉยภค), หน้า ๕๔๙-๕๕๑.

^{๔๓} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, หน้า ๙๓-๙๔.

๔.๔ วิเคราะห์เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมในยมโลกนรก ๔๐ ชุม

ในการวิเคราะห์เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมในยมโลกนรก ๔๐ ชุม คือ ภายนอกอุทฺตุนรกออกไปนั้น มียมโลกิกะนรก อันเป็นบริวารล้อมอยู่ภายนอกด้านละ ๑๐ ชุม ทั้ง ๔ ด้านว่า นรกใหญ่แต่ละชมนั้นมียมโลกิกะนรกล้อมภายนอก ๔๐ ชุม ว่าแต่ ๑๐ ชุมก็เหมือนกันทั้งสิ้น ได้แก่ ๑. โลหกุมภินรก ๒. สิมพลีสณะนรก ๓. อโยทกะนรก ๔. ฤตะนรก ๕. สุนชะนรก ๖. มิสสะกะปัพพะตนะนรก ๗. ตัมพโลหะนรก ๘. อโยคุพะนรก ๙. อสิอาวุธะนรก ๑๐. ยันตปาสาณะนรก มีเนื้อหารายละเอียด ดังต่อไปนี้

ยมโลกนรก^{๔๔}

สัตว์นรกทั้งหลาย เมื่อได้เสวยทุกข์โทษในมหานรกและอุทฺตุนรก หากกรรมยังไม่สิ้น ก็ต้องไปเสวยกรรมในนรกอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งมีชื่อว่า “ยมโลกนรก” ก็ยมโลกนรกนี้ตั้งอยู่ในสถานที่ต่อจากอุทฺตุนรกไป เป็นบริวารของมหานรก ทั้ง ๘ มหานรกแต่ละชมนั้น มียมโลกล้อมเป็นบริวารอยู่ทิศเบื้องหน้า ๑๐ ชุม ทิศเบื้องหลัง ๑๐ ชุม ทิศทางซ้าย ๑๐ ชุม ทิศทางขวา ๑๐ ชุม เมื่อรวมทั้ง ๔ ทิศ ก็เป็น ๔๐ ชุม

มหานรกมีอยู่ ๘ ชุม ชุมหนึ่ง ๆ มียมโลกนรกล้อมรอบเป็นบริวารชั้นนอก ๔๐ ชุม จึงรวมเป็นยมโลกนรกทั้งหมด ๓๒๐ ชุม โดยมีเนื้อหาตามจำนวนดังต่อไปนี้

๑. ล้อมรอบ “สัตถุชีวมหานรก”	มีจำนวน ๔๐ ชุม
๒. ล้อมรอบ “กาฬสุตตมหานรก”	มีจำนวน ๔๐ ชุม
๓. ล้อมรอบ “สังฆาฏมหานรก”	มีจำนวน ๔๐ ชุม
๔. ล้อมรอบ “โรรัมมหานรก”	มีจำนวน ๔๐ ชุม
๕. ล้อมรอบ “มหาโรรัมมหานรก”	มีจำนวน ๔๐ ชุม
๖. ล้อมรอบ “ตาปนมหานรก”	มีจำนวน ๔๐ ชุม
๗. ล้อมรอบ “มหาตาปนมหานรก”	มีจำนวน ๔๐ ชุม
๘. ล้อมรอบ “อเวจีมหานรก”	มีจำนวน ๔๐ ชุม

รวมเป็นยมโลกนรกทั้งหมด ๓๒๐ ชุม

ในที่นี้ขอกล่าวแต่เพียงยมโลกนรก ๑๐ ชุม ซึ่งตั้งอยู่ล้อมรอบเป็นบริวารแห่งมหานรก (สัตถุชีวมหานรก) เพียงทิศเดียวเท่านั้น เพราะว่ายมโลกนรกในทิศอื่นๆ ก็ดีและยมโลกนรกที่ล้อมเป็นบริวารในมหานรกอื่น ๆ ก็ดี ก็มีชื่อและมีการเสวยทุกข์โทษหนักเบาตามชั้นแห่งมหานรกนั้น ๆ

^{๔๔} ดูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ. ๙), *โลกทิปนี*, หน้า ๕๒-๕๓.

เท่านั้น ฉะนั้น เมื่อทราบและเข้าใจเพียง ๑๐ ชุมในทิศเดียว ก็เป็นอันทราบยมโลกนรกในทิศอื่นและในชั้นอื่นๆทั้งหมด เพราะมีชื่อและมีลักษณะเหมือนกัน ก็ยมโลกนรกทั้ง ๑๐ ชุม^{๔๕} มีชื่อตามลำดับต่อไปนี้

๔.๔.๑ เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน โลหกุมภินรก

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “โลหกุมภินรก” ที่มาในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (หมวดศาสนาจักร) ไตรภูมิโลกวิจิตรฉกฤดา กรมศิลปากรจัดพิมพ์และเผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเนื้อเรื่อง “โลหกุมภินรก” ดังต่อไปนี้

“โลหกุมภินรก”^{๔๖}

โลหกุมภินรก อธิบายว่า โลหะกุมภินรคนั้น ประกอบไปด้วย หม้อเหล็กอันใหญ่หลวง ปากกว้างประมาณ ๖๐ โยชน์ กลมรอบขอบปากนั้น ๑๔๐ โยชน์ โดยลึกลงได้ ๑๐ โยชน์ เต็มไปด้วย น้ำเหล็กอันเดือดพล่าน รุ่งเรืองเป็นเปลวเพลิงตั้งอยู่ณสันกับหนึ่ง นายนิรบาลทั้งหลายอันมีกาย พิลึกสะพรั่งกล้วนนั้น ย่อมจับสัตว์นรกผูกมัดขว้างลงไปในโลหะกุมภี (หม้อเหล็ก) สัตว์นรกทั้งหลายนั้น ก็ปั่นป่วนอยู่ในหม้อเหล็ก มีครุฑมาดุจข่าวสารอันปั่นป่วนอยู่ในหม้อข้าวอันเดือดพล่านเมื่อดข้าวสารในหม้อข้าวอันเดือดพล่าน กลับไปกลับมาป่วยขึ้นป่วยลงฉนั้นใด สัตว์อันอยู่ในโลหะกุมภินั้นก็ปั่นป่วนอยู่มีอุปไมยดังนั้น อาศัยกุศลกรรมอันใด? วิสัชนาว่า สัตว์เหล่านี้แต่ก่อนนั้นเป็นคนใจบาปหยาบช้าย่อมด่าว่า โยยตี สมณะแลพรหมณ์ผู้มีศีล กรรมอันนี้แลให้ผล จึงมาทนทุกข์เวทนาอยู่ในโลหะกุมภินรก^{๔๗}

สรุปความว่า เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “โลหกุมภินรก” ยมโลกนรกชุมที่ ๑ มีชื่อว่า “โลหกุมภินรก” ในนรกชุมนี้มีหม้อเหล็กขนาดใหญ่เท่าภูเขา เต็มไปด้วยน้ำร้อนเดือดพล่านอยู่ตลอดเวลาตั้งอยู่บนเตาไฟนรก นายนิรบาลร่างกายใหญ่โตจับสัตว์ผู้พลัดมาอยู่ที่นั่นที่ซ้อเท้าเอาหัวคว่ำลง แล้วหย่อนทิ้งลงในหม้อเหล็กนรกเสียงดังซ่าใหญ่ สัตว์นรกทั้งหลาย เมื่อถูกลงโทษเช่นนี้ก็ได้รับทุกข์ แสบร้อนเสวยทุกข์เวทนาอย่างแสนสาหัส ถูกต้มเคี่ยวอยู่ในหม้อเหล็กนรคนั้นจนกว่าจะสิ้นกรรมที่ตนได้กระทำมา^{๔๘}

^{๔๕} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, หน้า ๙๕-๙๖.

^{๔๖} ตูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ. ๙), โลกทิปนี, หน้า ๕๓-๕๖.

^{๔๗} กรมศิลปากร, วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ ไตรภูมิโลกวิจิตรฉกฤดา, หน้า ๕๕๒.

^{๔๘} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, หน้า ๙๖-๙๗.

โลหกุณภินร เป็นนรกขุมที่ ๑ ในจำนวน ๑๐ ขุมของยมโลกิกะนรก อันเป็นบริวารล้อมอยู่ภายนอกด้านละ ๑๐ ขุม ของมหานรกใหญ่ (เช่น สัญชีวนรก) รวมทั้ง ๔ ด้าน ดังนั้นมหานรกใหญ่ ๑ ขุมจึงมี “โลหกุณภินร” ทิศละ ๑ ขุม รวมแล้วจึงมี “โลหกุณภินร” ๔ ขุม ใน ๑ ยมโลกิกะนรก ดังนั้นมหานรกใหญ่มี ๘ ขุม รวมแล้วจึงมี “โลหกุณภินร” ทั้งหมด ๓๒ ขุม

๔.๔.๒ เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน สิมพลีสนร

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “สิมพลีสนร” หรือ “สิมพลีนร” ที่มาในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (หมวดศาสนจักร) ไตรภูมิโลกวิจิตรกถา กรมศิลปากรจัดพิมพ์และเผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเนื้อเรื่อง “สิมพลีสนร” ดังต่อไปนี้

“สิมพลีสนร” หรือ “สิมพลีนร” ^{๔๙}

แลสิมพลีสนร ที่ ๒ อธิบายว่า สิมพลีสนรนั้น เต็มไปด้วยไม้จันทน์ใหญ่ๆ สูงละ ลี้วลอยเลห์ประหนึ่งว่าจอมเมฆมีหนามอันยาวได้ ๑๖ องคุลี ล้วนแล้วไปด้วยเหล็กมีคมดุจกรดมีอาการอย่างประหนึ่งว่าจะตีกินซึ่งโลหิตแห่งสัตว์นรก สัตว์ทั้งหลายอันตายไปตกในสิมพลีสนรนั้น นายนิรยบาลทั้งหลายผู้กระทำตามบังคับแห่งพญายม ย่อมจับหอกใหญ่ๆ ไล่ตีแทงขับต้อน ให้ป็นขึ้นไปบนไม้จันทน์ ล้วนนายนิรยบาลก็อุตสาหะป็นขึ้นไปบัดใจก็ถูกหนามจันทน์ทั้งหลายแทงกรทลายให้ขาดเป็นช่องน้อยช่องใหญ่ โลหิตไหลอาบไปทั่วทั้งตัว ความกล้านายนิรยบาลนั้นก็สิ้นสุดที่สุดใจ อุตสาหะตะก็ยกตะกายป็นขึ้นไปดำรงตัวอยู่ที่กิ่งจันทน์ แร้งปากเหล็ก กากปากเหล็กทั้งหลาย ก็โลดลี้วแลถลากรูกรียวเข้านับเยี่ยวจิกทั้งกินเนื้อแลเลือดเป็นภักษาหาร ทนทานอยู่บนต้นจันทน์ได้ ถอยตัวลงมาถูกหนามจันทน์อีกเล่า ลำบากแสนสาหัส ทดลงมาไถ่แผ่นดิน สุนัขตัวเท่าช้างสารก็ทะยานเข้ากัดกินเนื้อแลเลือดนายนิรยบาลก็แทงด้วยหอกอันใหญ่ ทนทานอยู่ได้ก็กลับขึ้นไปบนต้นจันทน์อีกเล่า

ในฎีกาปัญจคติ วิสัชนาว่า กาลเมื่อขึ้นต้นจันทน์ สัตว์นรกทั้งหลายแหงนหงายเอาหน้าขึ้นไป กาลเมื่อลง เอาหน้ากลับลงมา อาศัยกรรมอันใด? วิสัชนาว่า สัตว์ทั้งหลายเหล่านี้ ที่เป็นมนุษย์นั้น แต่ก่อนนั้นกระทำปรทารกรรม ล่วงประเวณีเมียท่าน โทษที่จะทำมิจฉาจารย์นั้นชัดให้ จึงมาทนทุกขเวทนาขึ้นต้นจันทน์ใหญ่ ได้ความลำบากฉะนี้ แลสัตว์ที่เป็นสัตว์นั้น แต่ก่อนนั้นเป็นคนใจบาป นอกใจสามี คบหาด้วยชายคนนี้ ชมชื่นรื่นเริงด้วยสัมผัสชายผู้อื่นกรรมนั้นชัดให้จึงมาขึ้นต้นจันทน์ใหญ่ทนทุกขเวทนาฉะนี้ ^{๕๐}

^{๔๙} ดูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ. ๙), โลกทิปนี, หน้า ๕๖-๕๘.

^{๕๐} กรมศิลปากร, วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ ไตรภูมิโลกวิจิตรกถา, หน้า ๕๕๓-๕๕๔.

สรุปความว่า เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “สิมพลีสนรก” หรือ “สิมพลีนรก” ยมโลกนรกขุมที่ ๒ มีชื่อว่า “สิมพลีสนรก” ในนรกขุมนี้ปรากฏเป็นป่าเต็มไปด้วยต้นจันทน์ทั้งหลาย ต้นจันทน์แต่ละต้นมีหนามเหล็กคมเป็นกรดยาวประมาณ ๑๖ องค์กร ลูกเป็นเปลวไฟอยู่เสมอเป็นนิตย์ ไม่มีวันที่จะดับไปเลยแม้สักชั่วเวลาระยะหนึ่ง ในนรกขุมนี้เต็มไปด้วยสัตว์นรกหญิงและสัตว์นรกชาย ก้มหน้าก้มตาเสวยทุกข์เวทนาแสนสาหัสหนักหนา นายนิรบาลก็เอาหอกแทงเข้าที่ขาที่ต้นบ้าง เอาด้ามหอกนรกตีที่ศีรษะบ้าง ปากก็เร้งร้องบังคับขับไล่ให้ขึ้นไป เขาก็ต้องก้มหน้าป็นหนามจันทน์ขึ้นไปทีละน้อย หนามจันทน์อันแหลมคมก็ยิ่งบาดตัวขาดทะลุ สัตว์นรกบางตนบางพวก ขณะปีนป่ายขึ้นไปบนต้นจันทน์นั้น นอกจากจะถูกนายนิรบาลตีแทงด้วยหอก แล่น หลาวแล้ว ก็ยังมีแรงกาปากเหล็ก คอยจิกทั้งอวัยวะน้อยใหญ่กินเป็นอาหารได้รับทุกข์ทรมานยิ่งนัก ครั้นลงมาข้างล่างก็ต้องถูกสุนัขนรกกัดกินเนื้อสัตว์นรกนั้น ต้องได้รับทุกข์อันแสนสาหัสอยู่อย่างนี้ จนกว่าจะสิ้นกรรมที่ทำไว้^{๕๑}

สิมพลีสนรก เป็นนรกขุมที่ ๑ ในจำนวน ๑๐ ขุมของยมโลกิยะนรก อันเป็นบริวารล้อมอยู่ภายนอกด้านละ ๑๐ ขุม ของมหานรกใหญ่ (เช่น สัตว์นรก) รวมทั้ง ๔ ด้าน ดังนั้นมหานรกใหญ่ ๑ ขุมจึงมี “สิมพลีสนรก” ทิศละ ๑ ขุม รวมแล้วจึงมี “สิมพลีสนรก” ๔ ขุม ใน ๑ ยมโลกิยะนรก ดังนั้นมหานรกใหญ่มี ๘ ขุม รวมแล้วจึงมี “สิมพลีสนรก” ทั้งหมด ๓๒ ขุม

๔.๔.๓ เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน อโยทกนรก

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “อโยทกนรก” ที่มาในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (หมวดศาสนาจักร) ไตรภูมิโลกวิจิตรยถา กรรมศิลปการจัดพิมพ์และเผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเนื้อเรื่อง “อโยทกนรก” ดังต่อไปนี้

“อโยทกนรก” ^{๕๒}

แลอโยทกนรกที่ ๓ นั้น นรกนี้เต็มไปด้วยน้ำเหล็กอันเดือดพล่าน นายนิรบาลทั้งหลาย เอาพลวนเหล็กผูกคอสัตว์นรกเข้าแล้ว ก็ถือหางพวกนั้นไว้ จับเอาตัวข้างลงไปในน้ำเหล็กอันร้อนร้าย บิดคอแห่งสัตว์นรกทั้งหลายให้ขาดออกจากกายแล้ว ก็เอาไม้เท้าเหล็กคอนเอาศีรษะมาใส่ลงในน้ำเหล็กอันรุ่งเรืองเป็นเปลวเพลิง ตั้งอยู่นานชั่วกัปชั่วกัลป์ คอกับศีรษะนั้น ครั้นนายนิรบาลบิดให้ขาดแล้ว คออื่นศีรษะอื่นก็บังเกิดมาอีกเล่า นายนิรบาลก็บิดให้ขาด คอนเอาศีรษะไปใส่ลงในน้ำเหล็กอีกเล่า ทนทุกข์เวทนาแสนสาหัส อาศัยด้วยกรรมอันใดเล่า? วิสัชนาว่า สัตว์เหล่านี้แต่ก่อนนั้นเป็นคน

^{๕๑} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, หน้า ๙๗-๙๙.

^{๕๒} ดูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ. ๙), โลกทิปนี, หน้า ๕๙-๖๐.

ใจบาปหยาบช้า จับเอานกเป็นๆ จับเอาเป็ดเอาไก่เป็นๆ จับเอาหงส์เอาห่านเป็นๆ มาถอนขน บิดคอให้ขาดแล้วต้มแกงกินบ้าง ขายบ้าง ผลกรรมอันนั้นแลชัดให้ จึงมาทนทุกขเวทนาเห็นปานฉะนี้^{๕๓}

สรุปความว่า เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “อโยทกนรก” ยมโลกนรกขุมที่ ๓ มีชื่อว่า “อโยทกนรก” เหล่าสัตว์ที่อยู่ในนรกขุมนี้ มีรูปร่างพิกล เล็บมือเล็บเท้าของตนซึ่งแหลมยาว กลับกลายเป็นอาวุธ เสวยทุกขเวทนาประหนึ่งเป็นบ้าวิกลจริต บ้างนั่ง บ้างยืน เอาเล็บมือฉีกตากะกุยเนื้อหนังของตนกินเป็นภักษาหาร เป็นอยู่อย่างนี้ตลอดการนาน ได้รับทุกข์อันแสนสาหัสอยู่อย่างนี้ จนกว่าจะสิ้นกรรมที่ทำไว้^{๕๔}

อโยทกนรก เป็นนรกขุมที่ ๓ ในจำนวน ๑๐ ขุมของยมโลกนรก อันเป็นบริวารล้อมอยู่ภายนอกด้านละ ๑๐ ขุม ของมหานรกใหญ่ (เช่น สลึงขีวนรก) รวมทั้ง ๔ ด้าน ดังนั้นมหานรกใหญ่ ๑ ขุมจึงมี “อโยทกนรก” ทิศละ ๑ ขุม รวมแล้วจึงมี “อโยทกนรก” ๔ ขุม ใน ๑ ยมโลกนรก ดังนั้นมหานรกใหญ่มี ๘ ขุม รวมแล้วจึงมี “อโยทกนรก” ทั้งหมด ๓๒ ขุม

๔.๔.๔ เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน อุตสนรก

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “อุตสนรก” ที่มาในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (หมวดศาสนาจักร) ไตรภูมิโลกวิจิตรกถา กรมศิลปากรจัดพิมพ์และเผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเนื้อเรื่อง “อุตสนรก” ดังต่อไปนี้

“อุตสนรก” (อุสสนรก)^{๕๕}

แลอุตสนรก ที่ ๔ นั้น นรคนีปรากฏนี้ปรากฏดุจแม่น้ำอันใหญ่ มีน้ำอันเย็นใส น่าสนุกสบาย สัตว์นรกทั้งหลายเห็นแล้วก็มีความยินดี สำคัญว่าเป็นมหานที ดีใจว่าได้กินน้ำเป็นสุข อุตสาหะวังตะเกียกตะกายไปเหนือแผ่นดินอันลุ่มรุ่งเรืองเป็นเปลวเพลิง แต่พอลงไปถึงฝั่งน้ำ น้ำนั้นก็รุ่งเรืองเป็นเปลวเพลิงไหม้ไสน้อยใสใหญ่ ตับไต ทั้งปวงให้ขาดเป็นชิ้นๆ ออกมาโดยทวารเบื้องต่ำ สัตว์นรกทั้งหลายนั้นย่อมร้องไห้ร้องครางมีเสียงอันพิลึกสะพรึงกลัวยิ่งนัก อาศัยกรรมอันใด? วิสัชนาว่า สัตว์ทั้งหลายเหล่านี้แต่ปางก่อนนั้นเป็นคนโกหกมาตา เป็นคนโกงย่อมเอาแกลบแลข้าวลีบ ดินแลทรายปนลงในข้าวเปลือกข้าวสาร แล้วก็ลวงซื้อ ลวงขาย รับเอาเงินทองเขาไว้ ว่าจะให้ข้าวที่ดี แล้วก็เอาข้าวที่เป็นแกลบ เป็นอาทินั้นให้ อาศัยกรรมกรรมเช่นนี้ จึงทนทุกขเวทนามิแกลบแลข้าวลีบ อันรุ่งเรืองเป็นเปลวเพลิงเห็นปานฉะนี้^{๕๖}

^{๕๓} กรมศิลปากร, วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ ไตรภูมิโลกวิจิตรกถา, หน้า ๕๕๔.

^{๕๔} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, หน้า ๑๐๑.

^{๕๕} ดูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ. ๙), โลกทิปนี, หน้า ๖๐-๖๑.

^{๕๖} กรมศิลปากร, วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ ไตรภูมิโลกวิจิตรกถา, หน้า ๕๕๔-๕๕๕.

สรุปความว่า เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “อุสนรก” (อุสนรก) ยมโลกนรกขุมที่ ๔ มีชื่อว่า “อุสนรก” บางตำราเรียกว่า “อุสนรก” เหล่าสัตว์ที่เกิดอยู่ในนรกขุมนี้ ล้วนมีแต่ความหิว กระหายน้ำทั้งสิ้น วิ่งวุ่นกระเสือกกระสนไปทั่วนรก ครานั้นก็ปรากฏมีสระเต็มไปด้วยน้ำใสเย็นสะอาด สัตว์นรกทั้งหลายเห็นเข้าต่างก็ดีใจ วิ่งมาถึงแล้วกระโดดลงเพื่อจะกินจะอาบ แต่ครั้งได้กินดื่มเข้าไป ด้วยอำนาจกรรมบันดาล พอน้ำนั้นตกถึงท้องก็กลายเป็นแกลบลูกเป็นเปลวไฟ แล้วไหม้ไสน้อยไล่ใหญ่ ตับ ปอด เป็นต้น ให้ได้รับความเจ็บปวดเสวยทุกขเวทนาแสนสาหัส เป็นอยู่อย่างนี้ตลอดการนาน ได้รับทุกข์อันแสนสาหัสอยู่อย่างนี้ จนกว่าจะสิ้นกรรมที่ทำไว้^{๕๗}

“อุสนรก” (อุสนรก) เป็นนรกขุมที่ ๔ ในจำนวน ๑๐ ขุมของยมโลกนรก อันเป็นบริวาร ล้อมอยู่ภายนอกด้านละ ๑๐ ขุม ของมหานรกใหญ่ (เช่น สลัญชิวร) รวมทั้ง ๔ ด้าน ดังนั้นมหานรกใหญ่ ๑ ขุมจึงมี “อุสนรก” ทิศละ ๑ ขุม รวมแล้วจึงมี “อุสนรก” ๔ ขุม ใน ๑ ยมโลกนรก ดังนั้น มหานรกใหญ่มี ๘ ขุม รวมแล้วจึงมี “อุสนรก” ทั้งหมด ๓๒ ขุม

๔.๔.๕ เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน สุนขนรก

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “สุนขนรก” ที่มาในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (หมวดศาสนาจักร) ไตรภูมิโลกวิจิตรจินตนา กรมศิลปากรจัดพิมพ์และเผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเนื้อเรื่อง “สุนขนรก” ดังต่อไปนี้

“สุนขนรก”^{๕๘}

แลสุนขนรก เป็นคำรบ ๕ นั้น สุนขนรกนี้ประกอบด้วยสุนัขทั้งหลายต่าง ๆ บ้างดำ บ้างต่าง บ้างลาย บ้างพริ้ว แต่ละตัวๆ มิใช่น้อย ใหญ่เท่าช้างสาร มีฟันเป็นเหล็กรุ่งเรืองเป็นเปลวไป สุนัขทั้งหลายนั้นแล่นไล่ติดตามทันสัตว์นรกแล้วก็โถมเข้ากัด ฟัดให้ล้มลงเหนือแผ่นดินเหล็กเหยียบ บอกไว้ด้วยเท้าหน้าทั้งสอง แล้วก็พอนฟัดกัดกินจนสิ้นเลือดสิ้นเนื้อยังเหลือแต่ร่างอัฐิเปล่า แร้งปากเหล็ก กาปากเหล็ก ปากคมดังปากกรดนั้นก็ทำลายอัฐิออกจิกกินสมองอีกเล่า อาศัยกรรมอันใด? วิสัชนาว่า สัตว์ทั้งหลายเหล่านั้น แต่ปางก่อนเป็นคนตระหนี่ ตัวเองไม่กระทำทาน แล้วมีหน้าซ้ำห้าม ปราบบุคคลผู้อื่นมิให้กระทำทานด้วยเล่า อาศัยกรรมอันนี้แลชุดให้ จึงมาทนทุกขเวทนาอยู่ใน “สุนขนรก”^{๕๙}

^{๕๗} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, หน้า ๑๐๒-๑๐๓.

^{๕๘} ุรยละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ. ๙), โลกทิปนี, หน้า ๖๑-๖๒.

^{๕๙} กรมศิลปากร, วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ ไตรภูมิโลกวิจิตรจินตนา, หน้า ๕๕๕.

สรุปความว่า เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “สุนขนรก” ยมโลกนรกขุมที่ ๕ มีชื่อว่า “สุนขนรก” ในนรกขุมนี้ เต็มไปด้วยสุนัขนรก มีมากมายหลายฝูง แต่เมื่อจะจำแนกสุนัขหรือหมานรกเหล่านั้นมีอยู่ ๕ จำพวก คือ ๑. หมานรดดำ ๒. หมานรกรขาว ๓. หมานรกลีธอง ๔. หมานรกแดง ๕. หมานรกด่าง บรรดาหมานรกทั้ง ๕ จำพวกนี้ มีรูปร่างใหญ่โต แลดูน่าเกรงกลัว ส่งเสียงเห่าหอนดังเหมือนฟ้าลั่นทั่วนรก สัตว์นรกที่เกิดในนรกขุมนี้ ย่อมถูกหมานรกไล่ขบกัดอยู่ตลอดเวลาไม่ว่างเว้น ในนรกขุมนี้ยังมีฝูงแร้ง และฝูงกาอีกมากมายหลายฝูง ที่ปากและที่ตีนของมันลุกแดงเป็นเปลวไฟ เมื่อมันเห็นสัตว์นรกทั้งหลายก็พากันบินมาจิกกิน ให้ได้รับความเจ็บปวดเสวยทุกขเวทนาแสนสาหัส เป็นอยู่อย่างนี้ตลอดการนาน ได้รับทุกข์อันแสนสาหัสอยู่อย่างนี้ จนกว่าจะสิ้นกรรมที่ทำไว้^{๖๐}

“สุนขนรก” (ธุนนรก) เป็นนรกขุมที่ ๕ ในจำนวน ๑๐ ขุมของยมโลกนรก อันเป็นบริวาร ล้อมอยู่ภายนอกด้านละ ๑๐ ขุม ของมหานรกใหญ่ (เช่น สัตว์นรก) รวมทั้ง ๔ ด้าน ดังนั้นมหานรกใหญ่ ๑ ขุมจึงมี “สุนขนรก” ทิศละ ๑ ขุม รวมแล้วจึงมี “สุนขนรก” ๔ ขุม ใน ๑ ยมโลกนรก ดังนั้น มหานรกใหญ่มี ๘ ขุม รวมแล้วจึงมี “สุนขนรก” ทั้งหมด ๓๒ ขุม

๔.๔.๖ เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน มิสสกปัพพตนรก

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “มิสสกปัพพตนรก” ที่มาในวรรณกรรมสมัย รัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (หมวดศาสนาจักร) ไตรภูมิโลกวิจิตรนิพนธ์ ธรรมศิลปการจัดพิมพ์และเผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเนื้อเรื่อง “มิสสกปัพพตนรก” ดังต่อไปนี้

“มิสสกปัพพตนรก” (ปิสสกปัพพตนะรก)^{๖๑}

แลมิสสกปัพพตนรก คำรบ ๖ มิสสกปัพพตนรคนั้น ประกอบด้วยภูเขอันลี้ไปกลิ้งมา บดสัตว์นรกให้แหลกเป็นจุณวิจุณ ภูเขานั้นรุ่งเรืองเป็นเปลวเพลิง น่าสะพิลิกสะพรึงกลัวนักหนา นายนิรบาลทั้งหลายย่อมจับเอาสัตว์นรกทั้งหลายนั้นฝังลงไปไว้ในแผ่นดินเหล็กประมาณเพียงสะเอว มิให้ร้อนขึ้นได้ ภูเขาเหล็กก็บังเกิดขึ้นทันใดในบุรพทิศตะวันออก บางทีก็บังเกิดปัจฉิมทิศตะวันตก บางทีก็บังเกิดขึ้นในทิศทักษิณ บางทีก็บังเกิดขึ้นในข้างทิศอุดร กระทำเสียงครืนๆ เปรียบประดุจเสียง ฟ่ำกลิ้งมาบดกรรกายแห่งสัตว์นรกทั้งหลายให้ละเอียด มีครუნาดังบดด้วยศิลาบด อาศัยกรรมอันใด? วิสัชนาว่า สัตว์นรกทั้งหลายเหล่านี้ แต่ปางก่อนเป็นธิดาแห่งตระกูลย่อมประพฤติเอาใจออกหากจากสามีแห่งตน ไปร่วมรักด้วยบุรุษอื่น กรรมอันนี้แลให้ผล จึงมาทนทุกข์เวทนาอยู่ณนี้ ไซ้แต่เท่านั้น

^{๖๐} พระพรหมโมลี (วิลาศ ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, หน้า ๑๐๓-๑๐๔.

^{๖๑} ดูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาศ ญาณวโร ป.ธ. ๙), โลกทิปนี, หน้า ๖๐.

บุคคลที่บดสัตว์อันมีชีวิตด้วยศิลาบดก็ดี ด้วยวัตถุอันใดอันหนึ่งก็ดี โดยต่ำลงมา แต่เด็ดเหาเด็ดเส้น ด้วยเล็บนั้นก็ดี ก็มาทนทุกขเวทนา ภูเขานรกบดให้แหลกละเอียดเหมือนกัน^{๖๒}

สรุปความว่า เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “มิสสกัปพตนรก” ยมโลกนรกขุมที่ ๕ มีชื่อว่า “มิสสกัปพตนรก” ในนรกขุมนี้ มีภูเขานรกใหญ่ตั้งอยู่ทั้ง ๔ ทิศ เป็นภูเขาเคลื่อนที่ได้ไม่หยุดหย่อน กลิ้งบดสัตว์นรกทั้งหลายที่เกิดในที่นี้แบนกระตุกแตกป่นละเอียด ถึงแก่ความตายแล้วก็กลับเป็นขึ้นมาใหม่ เป็นอยู่อย่างนี้ตลอดการนาน ได้รับทุกข์อันแสนสาหัสอยู่อย่างนี้ จนกว่าจะสิ้นกรรมที่ทำไว้^{๖๓}

“มิสสกัปพตนรก” เป็นนรกขุมที่ ๖ ในจำนวน ๑๐ ขุมของยมโลกนรก อันเป็นบริวารล้อมอยู่ภายนอกด้านละ ๑๐ ขุม ของมหานรกใหญ่ (เช่น สลัญชีวนรก) รวมทั้ง ๔ ด้าน ดังนั้นมหานรกใหญ่ ๑ ขุมจึงมี “มิสสกัปพตนรก” ทิศละ ๑ ขุม รวมแล้วจึงมี “มิสสกัปพตนรก” ๔ ขุม ใน ๑ ยมโลกนรก ดังนั้นมหานรกใหญ่มี ๘ ขุม รวมแล้วจึงมี “มิสสกัปพตนรก” ทั้งหมด ๓๒ ขุม

๔.๔.๗ เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน ตัมพโลहनรก

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “ตัมพโลहनรก” (ตามโพทกนรก) ที่มาในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (หมวดศาสนาจักร) ไตรภูมิโลกวินิจยยกถา กรมศิลปากรจัดพิมพ์และเผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเนื้อเรื่อง “ตัมพโลहनรก” ดังต่อไปนี้

“ตัมพโลहनรก” (ตามโพทกนรก)^{๖๔}

แลตัมพโลहनรก ที่ ๗ นั้นเต็มไปด้วยน้ำทองแดงอันเดือดพล่าน นายนิริยบาลทั้งหลายเอาเบ็ดเกี่ยวปากสัตว์ลากออกไว้ แล้วเอากระบวยเหล็กตักเอาน้ำทองแดงนั้นเทลงในปาก อาศัยกรรมอันใด ? วิสัชนาว่า สัตว์เหล่านี้แต่ปางก่อนเป็นคนขัดค่าทรัพย์ มิได้ตั้งอยู่ในสัตย์ ขัดค่านั้นให้น้อย บรรดาของจะควรค่าถึงร้อย ขัดแต่ค่า ๕๐ ที่ควรค่าพันขัดค่าลงแต่เพียงร้อย ลวงล่อฉ้อเขาด้วยขัดค่าไม่จริง จึงมาทนทุกขเวทนา นายนิริยบาลเอาเบ็ดเกี่ยวปากให้กินน้ำทองแดงอันเดือดพล่านเห็นปานฉะนี้^{๖๕}

^{๖๒} กรมศิลปากร, วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ ไตรภูมิโลกวินิจยยกถา, หน้า ๕๕๕-๕๕๖.

^{๖๓} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, หน้า ๑๐๒.

^{๖๔} ดูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ. ๙), โลกทิปนี, หน้า ๕๙.

^{๖๕} กรมศิลปากร, วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ ไตรภูมิโลกวินิจยยกถา, หน้า ๕๕๖.

สรุปความว่า เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “ตัมพโลนรก” (ตามโพทกนรก) ยมโลกนรกขุมที่ ๗ มีชื่อว่า “ตัมพโลนรก” ในนรกขุมนี้ มีหม้อเหล็กนรกต้มน้ำทองแดงอยู่มากมาย มีน้ำทองแดงกำลังเดือดพลุ่งพล่านอยู่เสมอ พร้อมกับมีก้อนกรวดก้อนหินปะปนอยู่ในหม้อเหล็กทุกๆ หม้อ สัตว์นรกทั้งหลายที่มาเกิดในที่นี้ นายนิรบาลก็จับสัตว์เหล่านั้นให้อนหงาย เหนือแผ่นเหล็ก อันรุ่งเรืองด้วยเปลวไฟ แล้วเอาน้ำทองแดงพร้อมทั้งก้อนกรวดซึ่งกำลังเดือดพล่านในหม้อนรกนั้น กรอกเข้าไปในปากน้ำนั้นตกไปถึงไหน อวัยวะส่วนนั้นๆ ก็แตกเปื่อยพังทลาย ถึงแก่ความตายแล้วก็ กลับเป็นขึ้นมาใหม่ เป็นอยู่อย่างนี้ตลอดการนาน ได้รับทุกข์อันแสนสาหัสอยู่อย่างนี้ จนกว่าจะสิ้นกรรมที่ทำไว้^{๖๖}

“ตัมพโลนรก” เป็นนรกขุมที่ ๗ ในจำนวน ๑๐ ขุมของยมโลกนรก อันเป็นบริวารล้อม อยู่ภายนอกด้านละ ๑๐ ขุม ของมหานรกใหญ่ (เช่น สลึงขัณนรก) รวมทั้ง ๔ ด้าน ดังนั้นมหานรกใหญ่ ๑ ขุมจึงมี “ตัมพโลนรก” ทิศละ ๑ ขุม รวมแล้วจึงมี “ตัมพโลนรก” ๔ ขุม ใน ๑ ยมโลกนรก ดังนั้นมหานรกใหญ่มี ๘ ขุม รวมแล้วจึงมี “ตัมพโลนรก” ทั้งหมด ๓๒ ขุม

๔.๔.๘ เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน อโยคุพนรก

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “อโยคุพนรก” ที่มาในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (หมวดศาสนาจักร) ไตรภูมิโลกวิจิตรกถา กรมศิลปากรจัดพิมพ์และเผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเนื้อเรื่อง “อโยคุพนรก” ดังต่อไปนี้

“อโยคุพนรก”^{๖๗}

แลอโยคุพนรก ที่ ๘ นั้นเต็มไปด้วยก้อนทองแดง นายนิรบาลทั้งหลายจับเอาสัตว์นรกผูก มือผูกเท้าซึ่งออกไว้ ให้อนหงายเหนือแผ่นดินเหล็ก แล้วเอาคีมเหล็กคีบเอาก้อนเหล็กแดงนั้น กรอก เข้าไปในปากแห่งสัตว์นรกทั้งปวง อาศัยกรรมอันใด? วิสขนาว่า สัตว์เหล่านี้แต่ก่อนนั้นเป็นโจรปล้น เอาทรัพย์แห่งผู้อื่น กรรมอันนี้แลให้ผล จึงมาทนทุกเวทนากินก้อนเหล็กแดง อันรุ่งเรืองเป็นเปลวไฟ โดยนัยพรรณนามาฉะนี้^{๖๘}

^{๖๖} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, หน้า ๑๐๐.

^{๖๗} ดูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ. ๙), โลกทิปนี, หน้า ๕๙-๖๐.

^{๖๘} กรมศิลปากร, วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ ไตรภูมิโลกวิจิตรกถา, หน้า ๕๕๖.

สรุปความว่า เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “อโยคุพนรก” ยมโลกนรกขุมที่ ๘ มีชื่อว่า “อโยคุพนรก” ในนรกขุมนี้ เต็มไปด้วยก้อนเหล็กแดงเกลื่อนกลาดไปหมด ไม่ว่าจะมีมองไปทางไหน มีแต่ก้อนเหล็กแดงลุกเป็นไฟไปทั้งนั้น เหล่าสัตว์นรกทั้งหลายล้วนแต่มีความหิวโหยทั้งสิ้น ครั้นเห็นก้อนเหล็กแดงก็ดีใจ เพราะอกุศลบันดาลให้สัตว์นรกเหล่านั้นตาลาย เห็นก้อนเหล็กแดง กลายเป็นโภชนาหารไป จึงรีบวิ่งเข้าไปยื้อแย่งกันกิน พอเคี้ยวกลืนเข้าไปแล้ว โภชนาหารก็กลายเป็นเหล็กแดง อันเรื่องฤทธิ์ โหม้ไฟพุ่งให้ขาดกระจัดกระจาย ถึงแก่ความตายแล้วก็กลับเป็นขึ้นมาใหม่ เป็นอยู่อย่างนี้ ตลอดการนาน ได้รับทุกข์อันแสนสาหัสอยู่อย่างนี้ จนกว่าจะสิ้นกรรมที่ทำไว้^{๖๙}

“อโยคุพนรก” เป็นนรกขุมที่ ๘ ในจำนวน ๑๐ ขุมของยมโลกนรก อันเป็นบริวารล้อมอยู่ภายนอกด้านละ ๑๐ ขุม ของมหานรกใหญ่ (เช่น สัญชีวนรก) รวมทั้ง ๔ ด้าน ดังนั้นมหานรกใหญ่ ๑ ขุมจึงมี “อโยคุพนรก” ทิศละ ๑ ขุม รวมแล้วจึงมี “อโยคุพนรก” ๔ ขุม ใน ๑ ยมโลกนรก ดังนั้นมหานรกใหญ่มี ๘ ขุม รวมแล้วจึงมี “อโยคุพนรก” ทั้งหมด ๓๒ ขุม

๔.๔.๙ เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน อสีอาวูณรก

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “อสีอาวูณรก” (อสีนขร) ที่มาในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (หมวดศาสนจักร) ไตรภูมิโลกวินิจยยกถา กรมศิลปากรจัดพิมพ์และเผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเนื้อเรื่อง “อสีอาวูณรก” ดังต่อไปนี้

“อสีอาวูณรก” (อสีนขร)^{๗๐}

แลอสีอาวูณรก ที่ (อสีนขร) ๙ นั้นประกอบด้วยสัตว์นรกมีเล็บมือเล็บเท้าเป็นหอกเป็นดาบ เป็นศาสตราอาวุธต่าง ๆ นานา นายนิรยบาลทั้งหลายอันอยู่ที่นรกขุมนั้นให้ประจักษ์ไปไม่อันเก่า ถ้านายนิรยบาลเขาไม่แทงก็เอาเล็บมือที่นั่นทิ่มแทง สับฟันตัวเองจะนั่งอยู่ไม่ได้ กรรมนิยมนให้ทิ่มแทง สับฟันตัวเอง อาศัยกรรมอันใด? วิสัชนาว่า สัตว์เหล่านี้แต่ก่อนเป็นโจร ย่อมคบเพื่อนไปปล้นสะดม ฉ้อ ตระบัดเอาทรัพย์ข้าวของแห่งผู้อื่นมาเป็นของตนใช้แต่เท่านั้น บุคคลนั้นเข้าสู่สงครามฆ่าฟันกันในที่รบนั้น ก็ย่อมไปทนทุกขเวทนาในอสีอาวูณรก ทนทุกขเวทนาดุจแสดงมาแต่หลัง^{๗๑}

^{๖๙} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, หน้า ๑๐๑.

^{๗๐} ดูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ. ๙), โลกทิปนี, หน้า ๕๘.

^{๗๑} กรมศิลปากร, วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ ไตรภูมิโลกวินิจยยกถา, หน้า ๕๕๗-๕๕๘.

สรุปความว่า เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “อสิอาวุธนรก” ยมโลกนรกขุมที่ ๙ มีชื่อว่า “อสิอาวุธนรก” ในนรกขุมนี้ เหล่าสัตว์ที่อยู่ในนรกขุมนี้ มีรูปร่างพิกล เล็บมือเล็บเท้าของตนซึ่งแหลมยาว กลีบกลายเป็นอาวุธ เป็นหอก เป็นดาบ เสวยทุกขเวทนาประหนึ่งเป็นบ้าวิกลจริต บ้างนั่ง บ้างยืน เอาเล็บมือถากตะกั่วเนื้อหนังของตนกินเป็นโภชนาหาร เป็นอยู่อย่างนี้ตลอดการนาน ได้รับทุกข์อันแสนสาหัสอยู่อย่างนี้ จนกว่าจะสิ้นกรรมที่ทำไว้^{๗๒}

“อสิอาวุธนรก” เป็นนรกขุมที่ ๙ ในจำนวน ๑๐ ขุมของยมโลกนรก อันเป็นบริวารล้อมอยู่ภายนอกด้านละ ๑๐ ขุม ของมหานรกใหญ่ (เช่น สลึงชีวนรก) รวมทั้ง ๔ ด้าน ดังนั้นมหานรกใหญ่ ๑ ขุมจึงมี “อสิอาวุธนรก” ทิศละ ๑ ขุม รวมแล้วจึงมี “อสิอาวุธนรก” ๔ ขุม ใน ๑ ยมโลกนรก ดังนั้นมหานรกใหญ่มี ๘ ขุม รวมแล้วจึงมี “อสิอาวุธนรก” ทั้งหมด ๓๒ ขุม

๔.๔.๑๐ เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน ยันตปาสาณนรก

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “ยันตปาสาณนรก” ที่มาในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (หมวดศาสนจักร) ไตรภูมิโลกวิจิตรยถา กรมศิลปากรจัดพิมพ์และเผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเนื้อเรื่อง “ยันตปาสาณนรก” ดังต่อไปนี้

“ยันตปาสาณนรก”^{๗๓}

แลยันตปาสาณนรก ที่ ๑๐ ประกอบด้วยศิลายนต์อันตกลงมาทับสัตว์นรกทั้งหลายให้แหลกเป็นจุณวิจุณ ศิลายนต์ทั้งหลายนั้นรุ่งเรืองเป็นเปลวเพลิง ตกลงมาได้รู้ชาติ สัตว์นรกทั้งหลายนั้นมีกายอันแหลกละเอียดเป็นจุณวิจุณออกไป แล้วก็กลับเป็นรูปเป็นกายอีกเล่า ทนทุกขเวทนาสืบต่อไป อาศัยกรรมอันใด ? วิสัชนาว่า สัตว์ทั้งหลายเหล่านี้ แต่ปางก่อนเป็นพราหมณ์ ย่อมยังสัตว์สี่เท้าแลสัตว์สองเท้ามาขายเลี้ยงชีวิต ใช่แต่เท่านั้น บุคคลที่มีมายามาก ย่อมล่อลวงเบียดเบียนท่านด้วยมายานั้น ก็ย่อมไปตกยันตปาสาณนรก ก้อนศิลาทกถูกตัวให้แหลกเป็นจุณวิจุณเหมือนกัน

นักปราชญ์พึงรู้ว่านรคนั้นมีมาก จะกำหนดว่าสิ้นเชิงเท่านั้นแล้วกำหนดมิได้ข้อซึ่งกำหนดไว้ ๔๕๖ ขุมนั้น เฉพาะกำหนดนรกที่เป็นหมวดเป็นเหล่าอยู่เท่านั้นยังนรกอื่น ๆ ที่เรียรายอยู่นั้นก็มีอันเป็นอันมากในคัมภีร์ต่าง ๆ มีข้อวิสัชนาทุกข์แห่งสัตว์นรกพิเศษแปลกประหลาดออกไปนั้นเป็นหลากหลาย จำพวก ในข้อวิสัชนาว่าสัตว์นรกจำพวกหนึ่ง นายนิรยบาลจับมัดไว้ด้วยเชือกเหล็ก แล้วเชือดเนื้อออกกองไว้เป็นก้อนน้อยก้อนใหญ่ อาศัยกรรมอันใด? วิสัชนาว่า สัตว์เหล่านี้แต่ปางก่อนนั้น ย่อมฆ่าปลาและเนื้อ แพะและสุกร ฆ่าโคและกระบือเอามาแล่เป็นริ้วเป็นแผ่นขายในร้านตลาด กรรมอันนี้แลชัดให้จึงมาทนทุกขเวทนาเห็นสภาวะปานฉะนี้

^{๗๒} พระพรหมโมลี (วิลาศ ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, หน้า ๑๐๐.

^{๗๓} ดูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาศ ญาณวโร ป.ธ. ๙), โลกทิปนี, หน้า ๖๒-๖๔.

ยังสัตว์นรกอีกจำพวกหนึ่งนั้น นายนิรบาลจับตัวใส่ครกเหล็กกลแล้วตำด้วยสากเหล็ก ให้แหลกเป็นจุนจิฉุน อาศัยกรรมอันใด? วิสัชนาว่า แต่ปางก่อนสัตว์เหล่านี้หามีความกรุณาแก่สัตว์หรือไม่? เห็นสัตว์เป็นต้นว่าหนอนแมลงอยู่ในสิ่งของเป็นต้นว่าข้าวเปลือกก็ไม่เก็บเสีย ตำให้แหลกไปด้วยข้าวเปลือก และสิ่งของที่ตัวต้องการจะดำนนั้น

ยังสัตว์นรกจำพวกหนึ่งนั้น จักรกรตพุดอยู่บนศีรชะ โลหิตไหลอาบอยู่โถมตัวทนทุกขเวทนาแสนสาหัส อาศัยกรรมอันใด? วิสัชนาว่า แต่ปางก่อนสัตว์เหล่านี้เป็นคนตวงข้าวค้าขาย ฉ้อปากสัคปากทะนาน กระทำซึ่งทะนานโกหก กระทำทองอาบทองเคลือบมีประการต่าง ๆ ไซ้แต่เท่านั้น บุคคลอันด่าว่าตีรันบิดามารดาหาการระต่อบิดามารดาได้นั้นก็ทนทุกขเวทนาจักรกรตพุดอยู่บนศีรชะเหมือนกัน

ยังสัตว์นรกบางจำพวกนั้น วิ่งอยู่เหนือขวากกรต ตายแล้วเป็นขึ้นมาวิ่งไปอีกเล่า อาศัยกรรมอันใด? วิสัชนาว่า แต่ปางก่อนสัตว์เหล่านี้เป็นคนชั่ว ตูพระธรรมของสมเด็จพระพุทธเจ้าจึงมาทนทุกขเวทนาจักรกรตพุดอยู่บนศีรชะดังนี้^{๗๔}

สรุปความว่า เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “ยันตปาสาณนรก” ยมโลกนรกขุมที่ ๑๐ มีชื่อว่า “ยันตปาสาณนรก” ในนรกขุมนี้มีภูเขา ๒ ภูเขา เป็นภูเขาแปลกประหลาด คือ เป็นภูเขายนต์หันกระทบกันเสมอเป็นจิงหะระ ไม่ขาดระยะ เหล่าสัตว์ที่อยู่ในนรกขุมนี้ นายนิรบาลผู้มีกายกำยำล่ำสันใหญ่โต ก็จับสัตว์นรกทั้งหลายโยนใส่เข้าไปในระหว่างภูเขายนต์ทั้ง ๒ ครั้นภูเขานรคนั้นกระทบกันแล้ว สัตว์นรกรย้อมแหลกละเอียด ตลอดจนเนื้อหนัง และกระดูกบี้แบน เลือดไหลโซมเป็นอยู่อย่างนี้ตลอดการนาน ได้รับทุกข์อันแสนสาหัสอยู่อย่างนี้ จนกว่าจะสิ้นกรรมที่ทำไว้^{๗๕}

“ยันตปาสาณนรก” เป็นนรกขุมที่ ๑๐ ในจำนวน ๑๐ ขุมของยมโลกนรก อันเป็นบริวารล้อมอยู่ภายนอกด้านละ ๑๐ ขุม ของมหานรกใหญ่ (เช่น สัณฐิวนรก) รวมทั้ง ๔ ด้าน ดังนั้นมหานรกใหญ่ ๑ ขุมจึงมี “ยันตปาสาณนรก” ทิศละ ๑ ขุม รวมแล้วจึงมี “ยันตปาสาณนรก” ๔ ขุม ใน ๑ ยมโลกนรก ดังนั้นมหานรกใหญ่มี ๘ ขุม รวมแล้วจึงมี “ยันตปาสาณนรก” ทั้งหมด ๓๒ ขุม

^{๗๔} กรมศิลปากร, *วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ ไตรภูมิโลกวินิจฉยยกถา*, หน้า ๕๕๗-๕๕๘.

^{๗๕} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.๙), *ภูมิวิลาสินี*, หน้า ๑๐๕.

๔.๕ วิเคราะห์เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมในโลกันตนรก

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน โลกันตนรก

เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “โลกันตนรก” ที่มาในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ (หมวดศาสนาจักร) ไตรภูมิโลกวิจิตรยถา กรมศิลปากรจัดพิมพ์และเผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเนื้อเรื่อง “โลกันตนรก” ดังต่อไปนี้

“โลกันตนรก”^{๗๖}

โลกันตนรก โลกันตนรคนั้นอยู่ในระหว่างๆ แห่งจักรวาลทั้งสาม จักรวาลประชุมกันเป็น ๓ เสาในสถานที่ใด โลกันตนรกก็นั้นในสถานที่นั้น โลกันตนรคนั้นมีมากหากำหนดมิได้ โดยกว้างขวาง แห่งโลกันตนรคนั้นมีกำหนดในคัมภีร์โลกสัณฐาน ว่าได้ ๘๐๐๐ โยชน์ นักปราชญ์พึงรู้โดยอุปมาว่า เมื่อบุคคลเอาจักรเกวียนทั้งสามมาวางลงเป็น ๓ เสาแล้ว ระหว่างจักรเกวียนทั้งสาม มีสัณฐานฉั่นใด ระหว่างจักรวาลทั้งสามอันเป็นที่ตั้งแห่งโลกันตนรคนั้น ก็มีสัณฐานดั่งนั้น ตรงโลกันตนรคนั้นขึ้นไป จะได้มีวิมานเทวบุตรเทวดาพระองค์ใดพระองค์หนึ่งลอยอยู่บนอากาศแต่สักวิมานเดียวก็หาได้เป็นช่อง เปล่าขึ้นไปตลอดถึงอชฎากาศเบื้องบน จะมีรัศมีอันใดอันหนึ่งส่องให้สว่างในโลกันตนรคนั้นหาได้ โลกันตนรคนั้นมีตมนักหนา มีตมอยู่เป็นนิกาล เมื่อสมเด็จพระศาสดาจารย์เสด็จลงสู่ปฏิสนธิในพระครรภ์พระพุทธรูปเป็นอาทิ นั้น แสงสว่างปรากฏทั้งหมื่นโลกธาตุถึงเพียงนั้น ก็ปรากฏในโลกันตนรกมาตรว่าลัดนิ้วมือเดียว เหมือนสายฟ้าแลบออกทีเดียว แล้วแลสูญหาย

นิตยเมจิฐาภิภูมิจึงหลายอันถือผิดถือนั่นว่า สวรรค์ไม่มี นรกไม่มี บิถามารดาไม่มี สัตว์ทั้งหลายเกิดมาทั้งนี้ เกิดตามๆ กันมาเหมือนดังเรือน้อยห้อยท้ายเรือใหญ่ แลผันแปรไปตามเรือใหญ่ เกิดมาจะได้เป็นดีก็เป็นเอง จะได้ชั่วก็ชั่วเอง กุศลเลอกุศลจะตกแต่งหาได้ บุญไม่มี บาปไม่มี กระทำบาปไม่ได้บาป มิฉณาภิภูมิจึงอันถือผิดถือนั่นจะนี้ ย่อมไปบังเกิดในมหาตปนรกก่อนตกลีกไปถึงอเวจี แล้วจึงออกไปทนทุกเวทนาในโลกันตนรคนั้น มีรูปกายสูงได้ ๓๐๐ เส้น พึงเกลียดยิ่งนัก มีเล็บอันยาว เอาเล็บนั้นเกาะเชิงเขาจักรวาลเข้าแล้วก็แขวนตัวอยู่ มีครุณาดังค่างควาอันแขวนตัวที่ต้นไม้ และสัตว์นรกทั้งหลายนั้นเมื่อไต่ไปไต่มาตามเชิงเขาจักรวาลพบกันเข้าก็สำคัญว่า ที่นี้อาตมาได้อาหารแล้ว ประรณจะกินกันปล้ำกันมา ก็ตกลงในน้ำรองแผ่นดิน น้ำรองแผ่นดิน น้ำรองแผ่นดินนั้นเย็น แต่ทว่ามีกำลังแต่เย็นเท่านั้น จะได้คมคายร้ายกาจหาบมิได้ อาศัยด้วยอำนาจกรรมแห่งสัตว์เหล่านั้นก็บันดาลให้คมคายร้ายกาจ ครุณาดุจน้ำกรด เฉพาะสังหารกรชกายแห่งสัตว์นรกทั้งหลายให้ยับย่อยเป็นจุณ วิจุณไป มีครุณาดุจก้อนแป้งอันบุคคลทิ้งลงในน้ำและละลายไป กรรมยังมีสิ้นละลายไปแล้วก็กลับเป็นรูปเป็นกายขึ้นอีกเล่า ทนทุกเวทนาร้องไห้ร้องคราง อุตสาหะตะเกียกตะกายเข้าไปสู่เชิงเขาจักรวาล

^{๗๖} ดูรายละเอียดใน พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ. ๙), *โลกทิปนี*, หน้า ๖๔-๖๖.

หอนตัวอยู่อีกเล่า ครั้นสบท้อง ก็ไต่ไปมา พบกันเข้าปรารภนาจะกินกัน ก็ปล้ำกันตกลงในน้ำ แผลก
ย่อยยับเป็นจุนวิจุนไปอีกเล่าทนทุกขเวทนาไปกว่าจะสิ้นอายุแผ่นดิน

ถึงเมื่อแผ่นดินฉิบหายด้วยเพลิงประลัยกัลป์ น้ำปลัยกัลป์ ลมปลัยกัลป์ แล้วก็ดี นิตะ
มิฉชาติภูฐานอันถือนั่นว่า สวรรค์ไม่มี นรกไม่มี เป็นอาทิฉะนี้จะได้พ้นทุกข์หามีได้ อุกุศลกรรมนั้นบังเกิด
เป็นพายุลมใหญ่ พัดหอบเอาไปไว้ให้หม้อยู่ในจักรวาลอันอื่น นอกออกไปกว่าแสนโกฏิจักรวาล
ที่เพลิงไหม้ถึงนั้น

มีคำปจฉาว่า แต่นิตะมิฉชาติภูฐานจำพวกเดียวหรือบังเกิดในโลกันตนรก? วิสัชนาว่า หา
เกิดแต่นิตะมิฉชาติภูฐานจำพวกเดียวไม่ บุคคลที่กระทำอกุศลกรรมอันหยาบเข้าสาหัส เป็นต้นว่าผูกมัด
ตีโบย สับฟันสมณะแลพรามณ์อันเป็นธรรมนั้นก็ดี เผลอเสียซึ่งพระเจดีย์ฐาน เห็นปานดังพญาโจรนาคร
และอภัยโจรนั้นก็ดี คนเหล่านี้ย่อมไปตกนรกในโลกันตนรก ทนทุกขเวทนาจุพพรณนามานัน

มีคำปจฉาเสียดเข้ามาว่า สมเด็จพระพุทธเจ้าตรัสเทศนาในเทวทูตสูตรนั้นหากำหนดอายุ
แห่งสัตว์นรกไม่ พระองค์ตรัสเทศนาว่ายังไม่สิ้นกรรมตราบใดก็ทนทุกขเวทนาอยู่ตราบนั้น แลในพระ
มหาวิบาก นั้น มีกำหนดอายุไว้สิ้นด้วยกัน แลสัตว์ที่ลงไปบังเกิดในนรกนั้น เมื่อทนทุกขเวทนาอยู่สิ้น
กำหนดอายุแล้ว แลกรรมยังมีสิ้นจะเป็นประการใด? วิสัชนาว่า นรกมิใช่แต่ขุมเดียว มีมากถึง ๔๕๖
ขุม เมื่อสัตว์หม้อยู่ในขุมนี้สิ้นกำหนดอายุแล้วกรรมยังมีสิ้น พ้นจากขุมนี้แล้ว ก็ไปตกขุมนั้น อยู่ใน
ขุมนั้นสิ้นกำหนดอายุแล้ว กรรมยังมีสิ้นก็ไปตกขุมโน้นเล่า ทนทุกขเวทนาไปกว่าจะสิ้นกรรมแห่งตน
ตกว่าข้อความในพระมหาวิบากที่กำหนดอายุแห่งนรกนั้น เป็นสภาวะเสียดเอาเป็นที่ยังมิได้ พระ
พุทธภูทิกที่ตรัสวิสัชนาไว้ในเทวทูตสูตรนั้นแลเป็นนิราวเสสพึงเอาเป็นที่ยังเป็นแท้ได้กิริยาที่สัตว์ทั้ง
ปวงหม้อยู่ในนรกนั้น เมื่อแสดงที่แท้แล้วก็คงว่ากรรมนั้นแลเป็นประมาณอายุในนรกที่กำหนดนั้นหา
ตั้งอยู่เป็นแท้ไม่ หาเอาเป็นประมาณได้ไม่

มีคำปจฉาสืบต่อไปว่ามีพระบาลีอธิบายว่า อบายภูมิมิทั้ง ๔ คือ นรก เปรตวิสัย
ดิรัจฉานกำเนิดแลอสุรกายนั้น มีอายุมิได้เที่ยง เมื่อนรกมีอายุมิได้เที่ยงแล้ว เหตุไฉนในพระมหาวิบาก
จึงกำหนดอายุไว้เล่า? วิสัชนาว่า ข้อซึ่งว่าในคัมภีร์พระพุทธานุญาตว่า สัตว์นรกอายุไม่เที่ยงนั้นเป็นเหตุจะ
ให้เห็นใจความในเทวทูตสูตรว่า สัตว์ที่ลงไปทนทุกขเวทนาในนรกนั้น จะอยู่ตราบเท่า กำหนดสิ้นอายุ
ถ้วนทุกตัวสัตว์นั้นหาบมิได้ สัตว์บาปน้อยๆนั้นไปทนทุกขเวทนาครู่หนึ่ง พักหนึ่ง ได้พ้นทุกข์ขึ้นมาก็มี
ไปทนทุกข์อยู่วันหนึ่งสองวัน ได้พ้นทุกข์ขึ้นมาก็มี ไปทนทุกข์อยู่เดือนหนึ่ง สองเดือนได้พ้นทุกข์ขึ้นมาก็มี
ทนทุกข์อยู่ปีหนึ่ง สองปี ได้พ้นทุกข์ขึ้นมาก็มี จะได้อยู่ตราบเท่าสิ้นอายุเหมือนกันทุกตัวสัตว์นั้นหาบ
มิได้ จะให้เห็นใจตามเทวทูตสูตรฉะนี้ จึงว่าไว้ในพระพุทธานุญาตว่า อายุในนรกมิได้เที่ยง^{๗๗}

^{๗๗} กรมศิลปากร, วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ ไตรภูมิโลกวินิจจยภค, หน้า ๕๕๘-๕๖๑.

สรุปความว่า เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมใน “โลกันตนรก” โลกันตนรก เป็นนรกขุมพิเศษ เป็นนรกขุมใหญ่แปลกประหลาดกว่าบรรดานรกทั้งหลาย เพราะอยู่นอกจักรวาล สถานที่ตั้งของนรกขุมนี้อยู่ในระหว่างโลกจักรวาล ๓ โลก ถ้าจะเปรียบก็เหมือนดอกปทุมชาติ สัตว์ที่ไปอุบัติเกิดในโลกันตนรก มีร่างกายใหญ่โตยิ่งนัก มีเล็บมือเล็บเท้ายาว ต้องใช้เล็บมือเล็บเท้าเกาะอยู่ตามชายเชิงจักรวาลห้อยโหนโยนตัวอยู่ชั่ววันรันดร์ เปรียบเช่นค่างควาห้อยหัวอยู่บนกิ่งไม้ฉะนั้น^{๗๘} บริเวตรงช่องว่างนี้เอง เป็นสถานที่ตั้งแห่งโลกันตนรก ซึ่งแปลว่า นรกที่อยู่สุดโลกจักรวาล

ในโลกันตนรคนั้น มีความมืดมนยิ่งนัก แสงดาวแสงเดือนและแสงตะวันส่องไปไม่ถึง เป็นสถานที่มืดมิด จักขุวิญญูณไม่สามารถเกิดขึ้นได้ สัตว์ที่เกิดในนรกนี้มีร่างกายใหญ่โตยิ่งนัก มีเล็บมือเล็บเท้ายาวนักหนา ต้องใช้เล็บมือเล็บเท้าเกาะอยู่ตามเชิงจักรวาลห้อยโหนอยู่ชั่ววันรันดร์ ด้วยความหิวโหยเหลือประมาณครั้งปีนป่ายตะกายไปถูกต้องมือกันและกันก็สำคัญว่าพบปะอาหารต่างตนต่างตะครุบกัดกินเป็นอาหาร เมื่อต่างก็ปล้ำพัดกันอยู่อย่างนี้ในไม่ช้าก็ผลอปล่อยมือที่เกาะอยู่ ต่างก็พลัดตกลงไปข้างล่าง สถานที่เบื้องล่างเป็นน้ำทะเลกรดอันเย็นเยือก พอถึงพื้นน้ำแล้วร่างกายก็เปื่อยพังแหลกไม่มีชิ้นดีสิ้นใจตายในขณะนั้น แล้วก็กลับเป็นตัวเป็นตนเหมือนเดิม และเฝ้าเวียนตายเกิดด้วยความทุกข์ทรมานอยู่อย่างนี้ไม่มีวันสิ้นสุดชั่วพุทธันดรกับหนึ่ง จึงจะพ้นทุกข์โทษจากนรกนี้

สัตว์นรกทั้งหลายได้ก่อกรรมทำชั่วต่าง ๆ จึงตกอยู่ในโลกันตนรกนี้ คือ สัตว์ทั้งหลายได้เคยประกอบกรรมร้ายกาจหยาบช้ำลามกนัก เช่า ประทุษร้ายทรมาณบิดามารดา เพราะปราศจากกตัญญูกตเวทีหรือเป็นมิฉฉาวิธบุคคล ไม่เชื่อบุญบาป ไม่เชื่อนรกสวรรค์ แล้วประกอบการอันเป็นบาปอยู่เป็นนิตย์ หรืออีกประการหนึ่ง ได้ประกอบกรรมชั่วยิ่งนัก เช่น ประทุษร้ายท่านผู้ทรงศีลทรงธรรม เป็นต้น^{๗๙}

๔.๖ สรุปผลวิเคราะห์เรื่องสัตว์นรกที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

วิเคราะห์เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมในมหานรก ๘ ขุม

ฝูงสัตว์ทั้งหลายอันได้กระทำความบาป (ด้วยกาย) ด้วยปาก ด้วยใจ ย่อมได้ไปเกิดในจุตรบาป คือ มหานรกใหญ่ ๘ ขุม คือ

สยชีโว กาฬสุตโต จ	สงฆาโต โรรุโว ตถา
มหาโรรวตาโป จ	มหาตาโปวีจินีโย

^{๗๘} กรมศิลปากร, วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ ไตรภูมิโลกวินิจฉยถา, หน้า ๕๕๘-๕๖๑.

^{๗๙} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.๙), ภูมิวิลาสินี, หน้า ๑๑๓-๑๑๕.

อันหนึ่งชื่อสัณฐิพ (นรก) อันหนึ่งชื่อกาฬสตุตตนรก อันหนึ่งชื่อสังฆาฏนรก อันหนึ่งชื่อ
โรรูนรก อันหนึ่งชื่อมหาโรหุนรก อันหนึ่งชื่อตาปนรก อันหนึ่งชื่อมหาตাপ อันหนึ่งชื่อ มหาอวิจินรก

ฝูงนรกใหญ่ ๘ ชุมนี้อยู่ใต้แผ่นดินอันเราอยู่นี้ตามลำดับ คือ นรกชื่อสัณฐิพมหานรก ฝูง
สัตว์ที่เกิดในนรกนี้ มีอายุได้ ๕๐๐ ปีด้วยปีในนรก หรือวันหนึ่งคืนหนึ่งในนรกชุมนุมนี้ได้ ๙ ล้านปีในเมือง
มนุษย์ ดังนั้นเมื่อรวมแล้วได้ ๑,๖๒๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ ปีในเมืองมนุษย์

อันหนึ่งชื่อ กาฬสตุตตมหานรก ฝูงสัตว์ที่เกิดในนรกนี้ มีอายุได้ ๑,๐๐๐ ปีด้วยปีในนรก
หรือวันหนึ่งคืนหนึ่งในนรกชุมนุมนี้ได้ ๓๖,๐๐๐,๐๐๐ ปีในเมืองมนุษย์ ดังนั้น ๑,๐๐๐ ในนรก เมื่อรวม
แล้วได้มหาปทุมปทุมประพินทุ ๑,๒๖๙๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ ปีในเมืองมนุษย์

อันหนึ่งชื่อ สังฆาฏมหานรก ฝูงสัตว์ที่เกิดในนรกนี้ มีอายุได้ ๒,๐๐๐ ปีด้วยปีในนรก หรือ
วันหนึ่งคืนหนึ่งในนรกชุมนุมนี้ได้ ๑,๔๕๐,๐๐๐,๐๐๐ ปีในเมืองมนุษย์ ดังนั้น ๒,๐๐๐ ในนรก เมื่อรวม
แล้วได้ ๑๐,๓๖๘๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ ปีในเมืองมนุษย์

อันหนึ่งชื่อ โรรูนมหานรก ฝูงสัตว์ที่เกิดในนรกนี้ มีอายุได้ ๔,๐๐๐ ปีด้วยปีในนรก หรือวัน
หนึ่งคืนหนึ่งในนรกชุมนุมนี้ได้ ๕๗๖,๐๐๐,๐๐๐ ปีในเมืองมนุษย์ ดังนั้น ๔,๐๐๐ ในนรก เมื่อรวมแล้วได้
๘๒๙,๔๔๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ ปีในเมืองมนุษย์

อันหนึ่งชื่อ มหาโรรูนมหานรก ฝูงสัตว์ที่เกิดในนรกนี้ มีอายุได้ ๘,๐๐๐ ปีด้วยปีในนรก
หรือวันหนึ่งคืนหนึ่งในนรกชุมนุมนี้ได้ ๒,๓๐๔,๐๐๐,๐๐๐ ปีในเมืองมนุษย์ ดังนั้น ๘,๐๐๐ ในนรก เมื่อ
รวมแล้วได้ ๖,๖๓๕,๕๒๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ ปีในเมืองมนุษย์

อันหนึ่งชื่อ ตาปนมหานรก ฝูงสัตว์ที่เกิดในนรกนี้ มีอายุได้ ๑๖,๐๐๐ ปีด้วยปีในนรก หรือ
วันหนึ่งคืนหนึ่งในนรกชุมนุมนี้ได้ ๙,๒๓๖,๐๐๐,๐๐๐ ปีในเมืองมนุษย์ ดังนั้น ๑๖,๐๐๐ ในนรก เมื่อรวม
แล้วได้ ๕๓,๐๘๔,๑๖๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ ปีในเมืองมนุษย์

อันหนึ่งชื่อ มหาตาปนมหานรก ฝูงสัตว์ที่เกิดในนรกนี้ มีอายุได้ กิ่งกัลป์

อันหนึ่งชื่อ อวิจินมหานรก ฝูงสัตว์ที่เกิดในนรกนี้ มีอายุได้ ๑ กัลป์

วิเคราะห์เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมในอุสสุทนรก ๑๒๘ ชุม

มหานรกใหญ่ ๘ ชุมนี้ ชุมใดชุมหนึ่ง (สัณฐิพมหานรก) ย่อมมี ๔ มุม มีประตูอยู่ ๔ ทิศ
โดยกว้างสูงเท่ากัน กว้างด้านละ ๑๐๐ โยชน์ สูง ๘๐๐๐ วา หนา ๙ โยชน์ สัตว์นรกเบียดเสียดกันอยู่
ในนรก นรกใหญ่ ๘ ชุม (ชุมใดชุมหนึ่ง เช่น สัณฐิพมหานรก) มีนรกบ่าวอันเป็นบริวารอยู่รอบ ๑๖ ชุม
อยู่ด้านละ ๔ ชุม ดังนั้น รวมนรกใหญ่ ๘ ชุม มีนรกบริวารทั้งสิ้น ๑๒๘ ชุม เรียกว่า อุสสุทนรก

วิเคราะห์เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมในยมโลกิกะนรก ๔๐ ชุม (๓๒๐ ชุม)

มหานรกใหญ่ ๘ ชุมนี้ (ชุมใดชุมหนึ่ง เช่น สัญชีพมหานรก) มีนรกบ่าวอันเป็นบริวารอยู่รอบ ๔๐ ชุม อยู่โดยรอบ คือ มี ๔ ทิศ ทิศละ ๑๐ ชุม รวมเป็น ๔๐ ชุม ดังนั้น นรกใหญ่ ๘ ชุม จึงรวมมียมโลกนรกได้ ๓๒๐ ชุม เรียกว่า ยมโลกิกะนรก หรือ ยมโลกนรก

วิเคราะห์เรื่องสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมในโลกันตนรก

โลกันตนรก เป็นนรกชุมพิเศษ เป็นนรกชุมใหญ่ อยู่นอกจักรวาล คือ อยู่ระหว่างจักรวาล ๓ โลก โลกันตนรกนี้มีความมืดมน แสงต่าง ๆ ไม่สามารถส่องได้ถึง